

ГЛАСОВЕ

СЕДМИЧНИК

• АНАЛИЗИ • КОМЕНТАРИ • ИЗКУСТВА •

• РАЗГОВОРИ • ИСТОРИИ • ХОРА • СВЯТ •

Излиза в петък

www.glasove.info

Царят е българин!

Това си казахме, когато наблюдавахме лицето на Симеон, изпълнато поради неудачите на партийния му конгрес. Христо Бисеров беше по-ловък от Милен Велчев – на Костов му бе нужна година, за да разбере как са го изпързали на конференцията. На Симеон му трябваша два часа.

Трудно е да се говори за царя. Преди шест години се опитахме да предупредим какво ще направи с влизането си в българската политика. Той го направи и ако днес по националната телевизия имаше предаване „Гласове“, щяхме да излъчим подробни архивни дискусии за това как ще се държи Кошлуков, как ще постъпи Панайотов, по какъв начин ще бъде използван Милен Велчев.

Царят беше предвидим от самото начало. Да го опишеш, не е въпрос на особена прозорливост, а на елементарно пригържане към реалността. Потискащото е, че когато няколко разумни хора се опитваха да говорят за онова, което сега се случва в НДСВ, мнозинството се нахвърляше върху тях, обвинявайки ги в користност. „Браните предишния режим“, казваха те. „Не искаме да признаете Новото време, авторитета на царя, за когото не сте достойни.“ Райчев и Стойчев се изтрепаха да обясняват разгрома на двуполосния модел и да славословят Симеон, а лидери на СДС публично се питаха защо не се съюзим с Величеството... Равносметката днес е проста –

Симеон Сакскобургготски, който преди влизането си в българската политика прогаде ордена на дядо си, днес е един от малкото български милиардери. Той предявява претенции за поредния си имот в Кричим – поредния спорен казус в българската реституция. Бившият монарх управлява с партията, която разсипа живота на стотици хиляди българи, като ги заклеми с името „монархофашисти“. Днес той прави поредната чистка в собствените си редици, съобразявайки се единствено и само със своята изгода. Когато Шулева му бе близка до сърцето, той се скара с Доган, защото беше изгодно. Сега поради същата причина – изгодата, уволнява

Шулева, за да угоди на Доган. Разбира се, Шулева е женски образ на царската слабост. Истината е, че Симеон Сакскобургготски е най-нахалният и безнаказан измамник, шествал в българската политика. Той е събирателният образ между Андришко („подарил“ Врана, за да не плаща данъци) и Андрей Луканов. Между Стоян Ганев и Гошо Тъпото, между Черепи и Олимпи Кътев. Истински българин, както се казва. Той направи възможна днешната абсурдна политическа менажерия, която отдавна е избягала от зоологията и безчинства в града. Царят на българите се оказва най-големият мошеник и това едва ли е метафизическа случайност. Царят е българин! ☉

РАЗГОВОРЪТ стр. 8–9

Владислав ТОДОРОВ

Криза

ROYAL стр. 5

Оляня МИНЧЕВ

За царя

ИНТЕРВЮ стр. 4

Евгим КОСТАДИНОВ

Хората и ДС

ЛИЧНОСТИ стр. 13

Проф. Тодор ТАНЕВ

Агенауер

НА НОВ ГЛАС стр. 16

Стефан СТАМБОЛОВ

Честит гражданин

Уважаеми читатели,

Публикуваме този призив и ще го правим, защото от вашата съпричастност зависи бъдещето на вестника. Не приемайте публикуваната банкова сметка като нещо, което не се отнася до вас и за което ще се погрижат другите. Наистина се нуждаем от финансова подкрепа. Това не е срамно. Културата на цяла Америка се издържа от частни гарения. Няма нищо лошо в това да подкрепите едно независимо издание. По-честно е, отколкото да събираме пари от SMS-и или да се превърнем в сергия за продажби на всичко останало, но не и на смисъл.

Банковата сметка за гарения на името на в. ГЛАСОВЕ:

ГЛАСОВЕ ЕООД

Банка: Булбанк АД

IBAN: BG95BFTB76301077311814

BIC: BFTBVBGSF

Checkpoint Charly

JAZZ RESTAURANT

Ул. „Иван Вазов“ 12
е името на срещата ви със
забавлението, спомените
и добрата кухня.

Петък, 22 юни, 22 часа
Мартин Марков – пиано
Димитър Карамфилов – бас
Ивайло Лаговински – барабани

Събота, 23 юни, 22 часа
Георги Петров – пиано
Димитър Карамфилов – бас

Търсете новия брой на

сп. „ХРИСТИЯНСТВО И КУЛТУРА“

Отрицателни величини – Златина Каравълчева

Църквата и последните неща – митр. Йоан Зизиулас

Отговорността ни е огромна

Разговор на Димитър Спасов с митрополит Гавриил

Църква и държава в България – Христо Матанов

Българската църква днес – Ясен Бориславов

Народът и държавата – Жак Маритен

Реалната цена на безценните ни съкровища
Велислав Минеков

Набожността на еснафа – Иван Хаджийски

Теория и практика на любовта

Разговор на Людмила Димова с Мариус Куркински

Дядо Вазов и дядо Серафим.

Поезията на архимандрит Серафим (Алексиев)

Калин Михайлов

Пасхалната вяра – прот. Александър Шмеман

Списание можете да намерите в столичните книжарници „Български книжици“ (до „Кристал“), „Хеликон“ (на бул. „Витоша“), книжарницата на Софийския университет. Поради затрудненото разпространение най-добрият начин да го получавате е като се абонирате.

За справки: тел.: 02/981 32 16

Главен редактор: Явор Дачков (e-mail: yavor@glasove.info)

Редакционен екип: Аве Иванова (e-mail: ave@glasove.info), Мария Дерменджиева (e-mail: maria@glasove.info),

Александър Маринов (e-mail: alexander@glasove.info), Коректор: Евгения Борисова

Дизайн: Николай Киров-Харо, Чавдар Гюзелев-Чочо, Страниране: Елка Парушева

Телефон на редакцията: 988 14 98, e-mail: glasove@gmail.com

Издател: „Гласове“ ЕООД, Печат: Мултипринт, Каталожен номер: 177

Ръкописи не се връщат. Редакционно приключване на броя – сряда.

ГЛАСОВЕ

KANOWINEYARD

Danubian Region

Cabernet Sauvignon

2004 Barrique Reserve
Unfiltered

Kanowineyard е виното, което заключва в чудоейна целувка свежестта на росата и кръговрата на слънцето в бавния рубинен залез на октомври

NIMAX
advertising

За реклама: 02 866 3307; 089 866 3307

говори свободно!

„НАШАТА ВЕРА: ВЕРА И БИЖЕ“
ДВЕРИ НА ПРАВОСЛАВИЕТО
www.dveribg.net

Защото Интернет е важно нещо!

bol.bg

адрес: ул. „Граф Игнатиев“ 24
тел: 987 6543, 400 8000
gsm: 088 9809666, 089 7961520
e-mail: office@bol.bg, www.bol.bg

Кого ще изперем днес?

Любослава РУСЕВА

След като в края на май „Труд“ даде възможност на Магжо (!) да обясни в „интервю“, че е добър човек, порядъчен бизнесмен и заклет патриот, стана повече от очевидно, че медийната пералня продължава да чисти всякакви лекета, но вече дори не си прави труда поне от приличие да включва програмата за предпране. Тези дни обаче се разбира, че изпирането може да се извърши и направо чрез центрофугиране с ускорени обороти, ако клиентът на услугата е притеснен и бърза, защото скоро ще му се наложи да се изправи пред съда.

Новият метод беше изпробван успешно миналата събота от „24 часа“ във вид на „очерк“ за бившия директор на „Топлофикация – София“, по-известен като Вальо Топлото. В резултат „стана ясно“, че Валентин Димитров не само е несправедливо обвинен за някакво източване на някакви пари, ами е нещо като еманация на Чеховата мечта „всичко у човека да бъде прекрасно“. Още по-удивителното е, че никога освен един електронен вестник не обръна внимание на тази манипулация, която е смайваща и цинична дори от гледна точка на смайващата и цинична българска публичност. И тъкмо защото тя не предизвика скандал или най-малкото тежка погнуса, ще си позволя да я преразкажа по-подробно.

Текстът, да започнем оттам, е разположен на цели три страници. Има и отправка от първа – огромна снимка, на която Топлото играе с бебето си. Заглавието също е миличко – „Трите жени на В. Димитров“, все едно ще става дума за най-известните модели на Владимир Димитров – Майстора, а не за източвача на „Топлофикация“ и неговата майка, нашумяла като „баба Цеца Милионерката“. Вярно, на едно място се споменават „обвиненията на прокуратурата“, но то е само между другото, тъй като в основата на „очерка“ е „човешкият разказ“ за „живота на най-известния арестант“. Забележете началото:

„14-годишно момче позира с китара в ръце пред развятото знаме на любимия отбор „Левски“. Облечено е с дочена рубашка с дълги ръкави. Прическата му е в стила на ранните „Бийтълс“. Цялото съчетание издава годините на зрелия социализъм в България. С предизвикателната поза момчето сякаш иска да изкрещи нещо на преминаващите по бул. „Прага“ столичани. Нещо от рода на „Аз съм бунтар! Ще разтърся този град!“, но грохотът на минаващите трамваи заглушава възмъжаващия глас. Тази бледа чернобяла снимка е от средата на 60-те години на XX век...“

По-нататък става още по-интересно:

„Сега апартаментът на ул. „Нишава“ е неговата крепост, която го пази от негативизма на хората, клоките и лобопитните погледи... От няколко дни той се е амбицирал да подреди хаоса в се-

мейния си архив. След многобройните обиски всичко е разпиляно и разхвърляно. Губи се логиката на живота му... Но 51-годишният мъж педантично връща порядъка, преподрежда живота си. И започва от детството.“

Тук баба Цеца се намесва в разговора с журналиста „Стойко Стоянов“ и вмества: „Беше кротко дете... Винаги пълен отличник, обичаше да се изявява, да бъде лидер.“ Умилената майка разказва, че Топлото бил в „тиму-

лу с доверително управление на финансови активи“ (!), като неговите партньори се оказват някакви „приятели от австрийска банка“. „Професионалният му удар обаче е назначаването му за шеф на „Топлофикация“ – София. Тук утвърждава мениджърските си качества“, пише „Стойко Стоянов“, и продължава панегрифика така: „За 10-годишния си престой предприема мащабна модернизация, а за партньори привлича Световната банка, Европейската

Но това не е всичко. В отделен материал се разказва за увлечението на Димитров по тениса и живописата. Той е озаглавен... „Английската кралица го кани на бал“, а от текста се разбира, че поканата (всъщност коктейл на турнира в Уимбълдън) е „върхът“, който Топлото „докосва“ през целия си съзнателен живот. Но това отново не е всичко: съпругата Станислава – студентка в трети курс в УНСС, размислява на цяла страница за невинността на Топ-

това, че миналата година в трите сейфа на бившия шеф на „Топлофикация – София“ бяха намерени около 3,7 млн. лв. Няма и дума, че по едно време благодарение на австрийските служби се разбира за изнесените по банков път и недекларирани 2 млн. евро. Няма и дума, че по времето на Топлото гружеството е похарчило за всякакви глупости – от френска минерална вода до близалки, над 40 хиляди лв., а 80-годишната „баба Цеца“ беше съдружник на бизнесмена Красимир Георгиев, собственик на печално известната „Фронттиер“ и приятел на министър Р. Овч., в изграждането на луксозен хотел в Банско. И накрая: няма и дума, че всички тези суми са излезли от нашите джобове, което обяснява лукса, в който живеят „В. Димитров и трите му жени“, напук на всичко и на всички.

Така четирите обвинения – за укриване на данъчни задължения, за валутно престъпление, за пране на пари и за дължностно присвояване, някак си увисват във въздуха още преди делото да е влязло в съда, а „защитната теза“ на Топлото, че парите всъщност са „собственост на десет юридически и физически лица, които са му предоставили активите си, за да ги управлява“, се набива в главите на наивната публика по метода на китайската капка. Добър човек, грижовен баща, отличен „управленец“ и ценител на изкуството – това е В. Димитров след изпирането, и нищо чудно да се окаже, че не само нямаме да му вземаме, ами имаме да му даваме за изтърпените страдания, лишения и болка в ареста. От нас дори се иска да харесаме героя на очерка и малко нещо да му съчувстваме – в това е вече крайният цинизъм на операцията, за която Топлото най-вероятно е извадил и някакви „финансови активи“.

Всъщност всичко си е толкова откровено, че не подлежи на коментар. И едва ли ще е някаква изненада, ако утре „Стойко Стоянов“ вземе, че напише анализ за „нуждата от борба с корупцията“, а всрещен – памфлет срещу „ограбването на народа“. Какво да се прави – кучешки занаят, както го нарече Димо Казасов през 1925 г. „Куражът на истината е обуздан от партийната дисциплина. А дисциплината често пъти не е никаква организация на действително, а е мобилизация на овчедушието. Тя е приспивателна песен на ленивата мисъл и на сънливата енергия...“

Е, това обяснява защо центрофугата бучи със страшна сила. Обяснява и защо на никого не прави впечатление, пък какво остава за възмущение, щом като енергията си остава все така сънлива и в случаите, когато един нахален грабеж е представен като „мащабна модернизация“, а един посредствен източвач – като бунтар. Журналистика, сведена до въпроса „Кого ще изперем днес?“, е наистина кучешки занаят. Много жалко и много отблъскващо занимание. ☺

Снимка: В. „24 часа“

Той е близък с английската кралица, Пит Сампрас и всички абонати на столичната „Топлофикация“.

ровска команда“ и пренасял безплатно (!) възглицата на възрастните жени. „Тогави вкъщи бяхме на парно, така че възглицата не съм крал, докато бях тилмуровец“, уточнява Димитров и подрежда в шкаф дипломите от гимназията и университета.“

Последното очевидно е шегичка за разведряване, защото малко след това следва тъжен епизод от трудния път на героя: за беда родителите на Вальо са безпартийни, което Димитров непрекъснато трябва да „компенсира с личните си качества“. По този начин – с много труд и талант, през 90-те „прохожда бизнесът

банка за възстановяване и развитие и други международни партньори.“

Малко преди очеркът да завърши с мисълта на Камю „Всеки трябва да изживее присъдата си“, има и леко лирическо отклонение: „Един от френските прозорци на дома му открива невероятен поглед към Витоша. Там Димитров остава понякога с часове. Според близките му така медитирал. А той уточнява: „Един милион софийци гледат планината, но след ареста се научих да я виждам.“

Когато очите му са във върха, в ръцете си стиска някаква малка, захабена покривка.“

лото („Убедена съм, че Валентин не е извършил престъпленията, в които го обвиняват“), правосъдието („Защо непрекъснато плюем правосъдната система в Либия и с какво нашата е по-различна? (...) Достатъчно е да пусне някого в лабиринта между прокуратура, полиция и следствие и можеш да наблюдаваш брутално натурален „Сървайвър“) и Бога („Приемал, че моят храм е моят тяло.“) За добротата и мениджърските умения на Димитров не се изказва само малката Даяна, но пропускат е обясним – тя е едва на осем месеца... Няма и дума, нека повторя, за

Хората все още не разбират закона за досиетата

С Евтим КОСТАДИНОВ, председател на Комисията за разкриване на архивите на бившата ДС и разузнавателните служби на БНА, разговоря Мария ДЕРМЕНДЖИЕВА

– Държавата помага или пречи на комисията ви да изпълнява закона?

– Не бих казал, че държавата пречи. Но има известно забавяне в осигуряването на базата, с която трябва да разполага комисията, за да работи ефективно. Това забавяне с наблизаването на установения в закона краен срок – 18 август, за предаване на архивите от страна на съответните служби все повече ни притеснява и правим всичко възможно да въздействаме на институциите да разрешат бързо проблема.

– За предоставянето на два етажа от административната сграда на ул. „Врабча“ 1 МС трябваше вчера да вземе решение. Какво стана?

– Документите са влезли в МС, но ще бъдат обсъдени на заседанието на 28 юни, т.е. до края на месеца се очаква да бъде взето решение. В сряда обаче разбрахме, че МС е приел финансирането на комисията, което трябваше да предхожда предоставянето на материалната база.

– Това обаче няма да реши затрудненията ви, защото на двата етажа на ул. „Врабча“ 1 едва ли ще успеете да съберете и картотеките на архивите, които предстои да получите.

– Да. Затова комисията ще продължава да настоява да бъде устроена като цяло в по-голямата сграда в района на „4-ти километър“, където ще можем да съберем всичките архиви.

– Предвижда ли се да направите читалня и на ул. „Врабча“ 1, или няма да има място?

– Имаме такава идея – сигурно ще е малка, но искаме да направим завършен цикъл на дейността на комисията там.

– Във връзка с голямата сграда обаче от Министерството на отбраната още няма конкретен отговор, че ще ви я предоставят. Аргументът им е, че е в района на военен обект, което ще затрудни достъпа на граждани.

– Не съм разговарял с министър Близнаков и не знам какво точно имат предвид, но мисля, че това не би трябвало да попречи. Дори напротив – би осигурило по-лесна охрана на комисията и архива, която съгласно закона е възложена на НСО. Освен това разположението на самата сграда позволява тя да бъде обособена от останалата част на военния обект, така че да не се възпрепятства пропускателният режим.

– Колко време според вас ще отнеме ремонтът и адаптирането ѝ за нуждите на комисията?

– Не мога да прогнозирам.

– Това не звучи съвсем оптимистично. Крайно време е комисията да влезе във владение на архивите, с които съгласно

Е. Костадинов

закона други ведомства вече нямат право да боравят. А вие все още изисквате от други институции документите, говорите за командироване на ваши представители в МВР и т.н. В тази връзка искам да обясните каква ще е тази съвместна инструкция на комисията и МВР „за технологията на работа по разсекретяване на материалите, свързани с бившата ДС“?

– На популярен език това означава да се изработят временни правила за прилагане на чл.16 от закона. При изготвянето на закона е предвидена възможността, че в началото комисията може да не разполага с необходимите условия да влезе във владение на архивите. Член 16 решава именно този проблем: предоставянето на доклади за щатни и нещатни сътрудници, както и други поискани материали от ръководителите на съответните ведомства в указаните срокове. Срецу това МВР не е изказало несъгласие, във временните правила ще уточним по-скоро технологичните параметри на процеса – напр. на какъв носител да предоставяме исканията си, за да се улесни „общуването“.

– Сега как получавате исканите документи?

– По каналния ред – чрез специалната служба за доставка на документи.

– Оригинали ли получавате? Защо имаше теза на МВР, че не искат да се разделят с оригиналите и ще ви предоставят копия, което щеше да е грастично нарушение на закона.

– Получаваме оригиналите. Действително имаше мнение да ни предават копия на документите. Но след срещата на комисията с

ръководния екип на МВР и самия министър се изясни, че това не е законно и вече не се говори за копия – особено на архивни документи. Това беше и нашата цел, когато посетихме всички служби – на място да проверим какви са проблемите и да обясним кое ни дава сигурност, че взимаме правилни решения, когато оповестяваме, че дадено лице е сътрудничilo на бившата ДС. За да нямаме никакви съмнения, ние трябва да работим с оригиналните документи. Затова и настоявахме това да бъде спазвано. От понеделник насам МВР вече го спазва.

– А защо беше необходимо да се прилага натиск – и медиен, и граждански, та дори и от ваша страна?

– Сигурно са много отговорите на този въпрос. Един от възможните отговори според мен е, че човек трудно се разделя с нещо, което е плод на дългогодишния му труд. И второто е голямата загриженост този архив да остане цял. Смятам обаче, че всички сме поели една обща задача да информираме обществото за това, което е било. Затова и в крайна сметка успяхме да се разберем с ръководството на МВР законът да бъде приложен.

– Убеден ли сте, че информацията, която давате на обществото, е пълна и отговаря на истината?

– Мисля, че да. Ако, разбира се, някой си е позволил да укрие документи, това ще излезе наяве. Тогава комисията единствено има право да се самосезира на основание на чл. 28 и да се произнесе. Трябва да се установи укривателят на документите, който естествено ще понесе законните санкции.

– Това ми напомня, че изтече едномесечният срок за предаване на такива документи от физически и юридически лица, които по някаква причина разполагат с тях, без те да подлежат на санкции. Получихте ли такива документи?

– За съжаление нищо един такъв документ не постъпи в комисията.

– Когато дадено лице вече е проверено от вас и не е обявено като съпричастно към ДС, но за него допълнително се появи документ – като трето лице в друго досие например, каква е гаранцията, че комисията ще се самосезира?

– Засега нямам съмнение в прецизната работа на колегите си. Дори при проверката на един от кандидатите за евродепутати се наложи много обстойна проверка – издирвахме оперативни работници, съпоставяхме документи от няколко служби, за да излезем с убедително решение на комисията.

– Кога се налага извън работата с документите да включите и разпити на хора, да ги наречем свидетели?

– Част от дейността ни включва издирване и убеждаване на срещи с лица, вкл. и водещите оперативни работници, защото невинаги наличните документи са достатъчно основание за взимане на решение.

– Това означава ли, че един обикновен гражданин, който е бил репресиран от органите на ДС, може да дойде и да ви даде информация за лицата, които са го репресирали?

– Всеки може да дойде и да каже всичко. Въпросът е да го напише и да се подпише.

– Да приемем, че при вас постъпва такава информация – писмена и подписана, за публична личност. Трябва ли да изчакате да дойде редът на съответната институция или публична дейност, за да направите проверката?

– В случая има възможност за тълкуване на закона. Не смятам, че непременно трябва да спазваме последователността на проверяваните длъжности така, както е записано в чл.3 от закона. Ние сме стигнали в момента до т.8 от този член, но в едни случаи проверяваме 500 имена, в други само 30 – възприемаме практиката в момента, когато сме готови с решенията по даден списък, да ги оповестим. Стареем се да спазим периода от време – от 1991 г. до днес. За да може и в момента обществото да си създава информирана преценка за хората на ръководни длъжности. Въпросът с публичните дейности е малко по-сложен заради множеството сфери и по-големия брой хора, които ще бъдат проверявани.

– Пуска ли някой да бъдат

проверени кандидатите за български съдия в Европейския съд по правата на човека?

– Не, за съжаление никой не е отправил таква писане.

– Имат ли право неправителствени и граждански организации да поискат проверка на кандидати за някакви държавни или изборни длъжности?

– Не. Те могат да поискат проверка само за своите членове, и то след представяне на писмено съгласие от съответните лица.

– Тоест проверка може да поискат само държавни институции и частни лица за себе си и за роднини по права линия, както е според закона?

– Да.

– Това не е ли пропуск в закона?

– Не бих казал. Надявам се, че с изчерпването на чл.3 по двете алинеи обществото ще бъде сезирано с достатъчно информация за публичните личности. Има обаче възможност граждански организации да влияят върху ръководствата и администрацията на съответните служби и ведомства да изискват предварителна проверка. Последващата проверка вече е задължителна по закон. Ролята на гражданите виждам именно там. Бих дал и пример, който за мен е добър знак: Общинският съвет в Смолян провеждаше конкурс за управител на фирма с общинско участие и поискаха предварителна проверка на кандидатите. Общественте организациите трябва да засилят натиска върху държавните и общинските институции да изискват предварителни проверки. Разбира се, бихме чули граждански гласове, когато става дума за публични личности, защото така или иначе ни е вменено по закон да правим тези проверки.

– А имате ли вече документи в „чекмеджето на председателя“ по чл.32, ал.3 – става дума за бивши сътрудници на ДС, които и в момента са на оперативна работа и затова имената им няма да бъдат оповестявани публично?

– Засега нямам такава „чекмедже“ и искрено се надявам в бъдеще то да остане празно.

– Смятате ли, че обществото, а и публичните личности и ръководителите на институции са достатъчно наясно с положителните възможности, които им предоставя закона?

– Не! И това е следващата важна задача на комисията, когато вече работи в собствена сграда. Трябва да разясним масово същността на закона, както и значението на дейността на комисията за обществото. При назначаване на лица на определени длъжности този закон всъщност помага на администрацията, а това все още не се разбира. И гражданите също трябва да изискват законът да си прилага. ©

За НДСВ – вчера и днес

Скандалите в НДСВ днес предизвикват всеобща насмешка със своята водевилност. Ако преди шест години журналисти, политици и наблюдатели се отнасяха по същия начин към бившия монарх, устремил се към властта, България може би би имала по-различна, да не кажем, по-добра съдба. Времето с царя бе изгубено време, но сега, както се казва, е късно за тази констатация. И понеже днес критиците му са повече от електората на НДСВ, ще си позволим да ви припомним един принципен глас, който не се отклони от пътя си, колкото и това да не бе популярно преди време. Гласът на Огнян Минчев. Това са малки откъси от три негови интервюта за „Гласове“ в радио- и телевизионните му варианти. Тогава след предаванията в телевизията ми се обаждат разгневени бабички, които крещат в слушалката: „Мръсен комунист, как не ви е срам да плюете по този свят човек. Вие сте нищожество, а Негово величество е пратен от Бога лидер и спасител на България. Само той ще пребори комунистите.“ Все неща в този дух. Плюене, разбира се, нямаше. Имаше опит да се говорят разумни неща. С течение на времето бабичките не изчезнаха. Изчезна само обожанието към Кобурготски. Една поучителна история за опасността от създаването на кумири в политиката, която така и не бе усвоена и разбрана.

Явор Дачков

Огнян Минчев
в предаването
„Гласове“
по ИнфоРадио,
17 юни 2007 г.:

Я. Д.: За разпадна ли става дума в НДСВ, или за опит на Симеон Сакскобургготски да подмени част от ръководството на партията? Днес Юнал Аюлфи го поздравя за „тази му смелост“ и изрази надежда, че промените ще станат факт. Как можем да коментираме развитието на процесите в НДСВ след острата декларация на лидера, който за пръв път взе толкова ясно страна в подобен конфликт?

О. М.: Симптоматично е, че го е поздравил именно представител на ДПС. Тази вътрешнопартийна грама (защото нейната драматичност не надхвърля мащабите на НДСВ) е породена от обстоятелството, че за Симеон Сакскобургготски е много важно да намери нова ракета носител или нов проект, който да обзави, за да може да остане на политическата сцена. А той трябва да остане, за да може да защитава своите икономически интереси и интересите на семейството си. Предвид упадък на НДСВ и липсата на какъвто и да било хоризонт за оцеляване на тази партия като що-годе значима политическа сила, Симеон Сакскобургготски се „остави“ да бъде убеден да направи една от поредните манипулации, а именно радикално да отстрани от ръководството на своята партия хората и фракциите, които са против тесните връзки и сътрудничеството с ДПС. По силата на едни или други обстоятелства през последните 6 години юридическото крило или т.нар. „панайотки“, както и кръгът около Лидия Шулева, се противопоставят доста категорично срещу каквото и да е партньорство с

ДПС. За Симеон Сакскобургготски обаче е важно да направи пакт с Доган, за да му поднесе една опаковка, необходимата на ДПС за трансформиране в партия с неетническа идентичност. Доган на свой ред ще му даде изборителите, които са необходими на Симеон Сакскобургготски, за да бъде част от значимо политическо движение и така да защитава споменатите си интереси. Това е един „несвещен“ съюз между придворния либерализъм и башибозушкия либерализъм, ако мога така да се изразя.

Я. Д.: Да, това може би е продължение или отговор на офертата, която Доган отправя по време на конгреса на НДСВ?

О. М.: Да, въпросът е, че зад цялата тази, разбираема с оглед интересите на Симеон Сакскобургготски, драматургия се проявява отново неговата позната арогантност при незачитането на каквито и да било правила и процедури, а дори и на елементарните норми на приличие в българския обществен живот. Той просто си помисли, че може да манипулира и фалшифицира конгреса, който сам свика, с цел да изхвърли от ръководството на партията си тези групи, които на практика изградиха партията като организационна структура. Аз не съм адвокат на юридическото лоби, нито някога съм изпитвал някаква симпатия към тях, но справедливостта изисква да се подчертае, че те са хората, които изградиха партията като организационна инфраструктура. Но те можеха да бъдат отстранени само като се извърши една подобна манипулация и фалшификация на

конгреса. (...) Не ми се вярва да продължат да се държат безропотно и смирено пред опитите на Симеон Сакскобургготски да ги отстрани от сцената. Те, обаче взето, го слушаха, подчиняваха му се, демонстрираха предаността на придворния към неговия цар дотогава, докато това съответстваше на интересите им. Сега това очевидно не е в интереса им, поради което те се противопоставят, и то по различни начини. (...)

Предстоят сериозни пазарлъци в НДСВ. Все още не смея да прогнозирам дали ще се стигне до скъсване, или ще се споразумеят по някакъв начин. По-скоро мисля, че и двете страни биха направили известни отстъпки, освен ако тези отстъпки не осуетяват крайните им цели. За да се стигне до компромис, Симеон Сакскобургготски трябва да получи желанния пакт с Доган, а юридическото лоби – възможността да остане в инфраструктурата на властта. Това може да се постигне и чрез относително цивилизован развод между двете страни, не само със скандал. Предстои да видим как ще се развият нещата, във всеки случай съюзник на Симеон Сакскобургготски е тази част от парламентарната група, която се състои

от най-безгръбначните, от най-аморфните като човешки качества физиономии, които са способни само да служат на третия Кобург, а не да представляват когото и да било в българската политика. Още с пристигането си в България Симеон Сакскобургготски разви тезата за корпорацията – че всички ние ще бъдем част от неговата корпорация, която той ще менажира и която за 800 дни ще направи чудеса. Доколко ние станахме част от корпорацията, е трудно да се каже – едни станаха, други не, но чудесата определено не се получиха по простата причина, че едно общество не може да бъде управлявано като корпорация, както и една партия не може да бъде чифлик, ползван за ограничено време.

Я. Д.: А как ще коментирате ордена, който Симеон Сакскобургготски получи от президента Първанов?

О. М.: Ордена на Симеон Сакскобургготски е напълно заслужен. Той му се връчва от висши представители на българската посткомунистическа олигархия за реалните големи заслуги на третия Кобург за отстраняването на реформисткото движение в българското общество и българската политика и за утвърждаването на монопола на

посткомунистическата олигархия в днешния и утрешния ден на България. Той има голяма заслуга за това със своето връщане в България и с пряката си служба на българската посткомунистическа олигархия и наистина си заслужи ордена, връчен му от тази олигархия. Мисля, че ще бъде знак на истинско национално достойнство, ако в българското общество се намерят поне един-двама носители на ордена „Стара планина“, които да го върнат в знак на протест, че не могат да носят този ордена, след като го е получило лицето Сакскобургготски за такива заслуги (в кавички) към българското общество и за големите му заслуги (без кавички) към българската олигархия.

Аз мисля, че този човек трябва да бъде съжален. Това, което изпитвам към Симеон Сакскобургготски, е съжаление, защото взе тази награда от ръцете на тези, които навремето го прогониха от България и които си присвоиха по един безобразен начин днешна България. Той заслужи пререзието на всички хора, които в едно нормално общество са естествената база на монархическата идея и на монархическия институт. В този смисъл, като историческа проекция, той е един провален човек.

Огнян Минчев в предаването „Гласове“ по Канал 1 на БНТ, 9 април 2001 г. – три дни след прословутото обръщение на Симеон II:

Я. Д.: Симеон Кобурготски каза в обръщението си, че са необходими незабавни промени на политическата система.

О. М.: На практика неговото обръщение представлява един силен популистски апел, който е предизвикателство към политическата система поне в няколко основни направления. На първо място, както в изявлението, така и в устава на движението „Симеон

Втори“, приет днес, изрично се подчертава, че лидерът на движението, т.е. самият Симеон Кобурготски ще определя, подчертавам, ще определя, няма да посочва или предлага, а ще определя кандидат-депутатите на движението и ще ги контролира в степен, в която, ако те не се справят с нещата, със своите задължения, ще трябва да си подадат оставката. Тук нямаме само по-

литически проблем за вътрешно-демократична или недемократична структура на това движение. Тук имаме чисто конституционен проблем, свързан с конституционното устройство на страната, според което избраният депутат притежава четиридесетимунитет да върши своята работа по съвест и на следващите избори избирателите оценяват тази работа и гласува за него или не.

Огнян Минчев в предаването „Гласове“ по Канал 1 на БНТ, 10 юни 2001 г. – една седмица преди парламентарните избори:

Я. Д.: Какъв е вашият коментар за хората, включени в листите на НДСВ?

О. М.: Оценката може да започне с една стара поговорка: „Не ме е страх от царя, страх ме е от царедворците.“ Имах възможността още в началото, когато Симеон II заяви своето желание да влезе в политиката, да публикувам статия, в която предупредих г-н Кобурготски, че неговото влизане в българската политика ще бъде свързано с рискове, които той може би няма да може да поеме. (...)

Те са свързани с начина на подбиране на хората в листите на НДСВ и с механизмите, чрез които тези хора ще бъдат контролирани в рамките на една политическа сила, която се очертава да бъде първа или

втора на предстоящите избори. Основният механизъм на контрол за народните представители обикновено са институциите именно на политическите партии. Начинът на подбор на кандидатите за депутати на НДСВ изключва възможността за подобен контрол. НДСВ не представлява политическа партия. Може би за доста граждани, които не харесват как функционират българските партии през последните 10 години, това да е преимущество. Но като човек, който от 20 години се занимавам с политически анализ, бих искал да потвърдя, че това е изключително опасно. Опасно е по две причини: на първо място, защото Симеон II, който създаде движението и въведе в

устава му механизмите на едноричен контрол над членовете и депутатите му, няма да може да контролира ефективно тези хора. Те, след като попадат в парламента, ще се разделят на отделни групи по интереси, които вече горе-долу са ясни. А това, което ще се случи, ще се случи за първи път в българската демократична политика, именно пряката персонализирана връзка между частни политически и бизнес интереси и парламентарно представени личности и групи чрез НДСВ. (...)

Няма съмнение, че при една парламентарна група, в която има представени толкова много различни интереси, тези интереси рано или късно ще влязат в конфликт помежду си...

БСП – тишината

Александър МАРИНОВ и Димитър БЪЧВАРОВ пред „Гласове“ по InfoRadio

Явор Дачков: Разговорът ни е посветен на последния конгрес на социалистическата партия...

Александър Маринов: Дано да е последният, както се казваше в един виц от комунистическо време...

Явор Дачков: Очаквахме новини от него, а се оказа, че няма кой знае какви новини. Конгресът бе посветен изключително на икономически теми, затова поканих и г-н Димитър Бъчваров. Г-н Маринов, какъв е вашият анализ на политическите процеси в БСП, които познавате в детайли, макар и от други условия в други времена. Самите социалисти се страхуват да не повторят провала от времето на Жан Виденов, възможно ли е това?

Александър Маринов: Първо бих искал да коментирам има ли изненада в случилото се на конгреса на БСП, или няма. Очакванията, че на конгреса ще се случи нещо впечатляващо, бяха подхранвани от две страни, от два източника. От една страна, от някои колеги – журналисти и анализатори, които просто не обрънаха внимание на уставната процедурна рамка на конгреса. В дневния ред на заседанието на конгреса не присъстваше избор на ръководство, а вие знаете, че не само в БСП, а въобще в българските партии „гългите ножове“ се вадят, когато се стигне до персонален избор. За съжаление у нас няма откритост, остра дискусия, няма „дуели“ по същностните въпроси на политиката. Казвам за съжаление, защото именно там би трябвало да се спори най-сериозно и най-принципно.

Другият източник на внушения, че ще се случи нещо драматично, бяха играчи от средите на самата социалистическа партия, които подготвяха по-сетнешните си „мъдри“ анализи от рода на „Въпреки всички апокалиптични прогнози на нашите зложелатели, всичко мина спокойно и конструктивно.“

Мисля, че от гледна точка на позиционирането на лагерите в БСП и премерването на техните сили новината предстои. Наблюдавах много внимателно телевизионните кадри от конгреса, следих внимателно лицата на ключовите фигури в БСП. Тези лица съвсем не вещаят ведра и спокойна обстановка на Сергей Станишев. Моята прогноза е, че довчерашни смъртни врагове ще се обединят срещу него, в т.ч. Румен Овчаров и Румен Петков, защото това е единственият път към политическото им оцеляване.

Конгресът обаче поднесе друга изненада. Тази изненада се изразява в едно ясно политическо бламиране на Станишев. Само преди десет дни той заяви, че няма да позволи лъв завои в политиката на управлението, тъй като това би било авантюра, заплашваща стабилността, и

направи стряскащи аналогии с 1996 г. Политиката, която бе анонсирана на конгреса, в този ъгъл, без необходимите анализи и уточнения, бе авантюра. Поне като политическо говорене, този лъв лупинг (или по-скоро – това флиртуване с твърдия електронат на партията) е наистина авантюра не защото е лъв, а защото се предлагат неясни и неаргументирани тези. А някои неща са абсолютни импровизации, например идеята да се даде възможност на ръководителите на ведомствата в публичния сектор да дават допълнително десетпроцентно повишаване на заплатите по тяхна преценка.

Явор Дачков: Само ще вметна, че веднага финансист №1 Пламен Орешарски заяви лаконично: „Скоро ще стане ясно има ли пари за реализацията на тези идеи.“

Александър Маринов: Моето мнение е, че що се отнася до презгруппирането на силите в елита на БСП, първа започва „ритането по кокалчетата“. Сблъсъците няма да приключат с избора на ново Изпълнително бюро. Не само защото въпреки прогнозите това бюро няма да бъде наредено изцяло по волята на Станишев. Това, което се случва, показва именно, че той е млад, недостатъчно опитен лидер. Не казвам нов, казвам все още необигран. Вижте колко са министър-председателите на 40 години в света и ще разберете за какво става дума. Вярно е, че той има уставно право да предложи състава на Изпълнителното бюро, но заявлението му, че няма да търси баланс, е типичен белег на неопитност. Всеки политик е принуден да прави компромиси и да търси баланс, вкл. и най-силните лидери. Наивно е да се мисли, че с един замах Станишев ще изхвърли от ръководството всичките си противници, хората, които представляват реална заплаха за него и което е по-важно – реална заплаха за нашата държава. Как Станишев ще махне Румен Петков от Изпълнителното бюро?! Как ще го аргументира? Как ще го отстрани от поста зам.-председател на партията? Ако допуснем, че го направя, това означава, че ще започне една война, в която заслужава да бъде подкрепен, но която на практика няма шансове да спечели. Не и сега.

Явор Дачков: Да, както навремето, през 2000 г., на конференцията на СДС очаквахме Костов да изхвърли всички корумпирани и да се започне „на чисто“...

Александър Маринов: Точно така, има много явна аналогия. Тогава конференцията на СДС аплодира бурно критичния доклад на Костов, но само след няколко часа го бламира, като преизбра същите маски в ръководство-

то на партията. Същото стана на конгреса на БСП. Въпреки че нямаше избор, ситуацията е същата. Тези, които ръкопляскаха на Станишев, няма да се откажат от своите кланове и босове, защото иначе са обречени. Станишев изглежда не разбира, че не можеш да обърнеш една така голяма, стара партия, партия с дълбоко вкоренени инстинкти, образно казано, „наопаки с хастара“ за една нощ или за един месец, дори и за една година. Това може да стане с много мъдра стратегия, добре ешелонирана във времето. Освен това нека да помислим и за друго. Кои ще замени „старите вълхви“ в едно ново Изпълнително бюро? Пак ще бъдат същият тип политици, но по-лагдни, които напират, защото усещат, че е дошъл техният ред да се впият във вимето на държавата. Измежду какви хора може днес да избира Станишев, ако въобще е вярно това, че иска да прави радикална промяна – нещо, в което не съм убеден. Къде са тези нови хора, които обаче в същото време са проверени, че са компетентни, смели и некорумпирани? Хора, които са изразили принципна позиция към проблемите, за чието изчистване говори Станишев?

Нека не се заблуждаваме – в БСП въобще не се води честна и открит дискусия. Няма дори ясна констатация защо беше отстранен Овчаров. Този въпрос на конгреса не бе коментиран, но неизбежно ще възникне отново. Ако той е невинен и Станишев го е похарчил като изкупителна жертва, както твърди самият Овчаров, неговата позиция на лидер става изключително нестабилна.

Затова мисля, че е твърде прибрзано да се заявява, че това е конгресът на „победилите“ Станишев. Един конгрес се печели не с аплодисментите на залата, те са дежурен атрибут на партийните конгреси. Трябва да се види какво ще се случи по-нататък. Задават се местни избори ...

Явор Дачков: Точно това искам да ви попитам, как виждате продължението на нещата?

Александър Маринов: Честно казано, това, което чух от изказването на Станишев на конгреса, ми звучеше искрено. Допускам, че той наистина иска да промени някои неща в БСП. Но засега не ми става ясно точно какво иска да направи. Затова е трудна прогнозата на процесите в БСП. Редица неща, които заявява Станишев, се изключват взаимно. Преди десет дни говореше против авантюристичния лъв завои, сега прави точно такъв, поне словесен, лъв завои. При това – неспособно го прави.

Явор Дачков: Румен Овчаров получи категорична подкрепа от градската организация на БСП. Той очевидно ще търси реванш и това най-вероятно ще стане на местните избори. До-

пускате ли, че е възможно на тези избори БСП да се представи изненадващо добре в сравнение с резултатите от изборите за евродепутати?

Александър Маринов: Мисля, че процесите на политическа и електорална подкрепа имат тежък инерционен момент, защото са свързани със загуба и възстановяване на доверие. Избирателите, дори твърдите ядра, вече не са панаирджийски мечки, които да водят за халката на носа насам-наттам. Подкрепата за БСП няма да се възстанови, просто защото са обещали 10 или 20% увеличение на заплатите или пенсиите. Ръководството на БСП допусна сериозна грешка – то допусна размиване с времевата логика на политическите процеси, или както се казва, дефазирание. Това, което вече става, се случва в неподходящ, зле избран момент. Станишев трябваше да го направи или по-рано, например веднага след 1 януари, за да се постигне кондиция за местните избори, или да жертва съзнателно едни избори предвид огромното значение на промяната на партията. Но тогава не се постъпва по този начин. Тогава се действа смело, открито и се поема наистина голям риск. Няма как да се избърши с тихи стъпки и усукване.

Явор Дачков: Г-н Бъчваров, нека продължим думите на г-н Маринов, който вижда противоречие в изявленията на премиера Станишев – първо каза, че няма да има лъв завои, след това заговори за развързване на кесията. Някои медици пишат, че за осъществяване на обявените на конгреса идеи са необходими два милиарда лева. Така ли е, толкова сериозен ли е левият завои в политиката?

Димитър Бъчваров: Нищо подобно няма, г-н Дачков. Левият завои е единствено на равнището на популистското говорене. В чисто икономически план нещата стоят по следния начин. Обещанията за 2007 г. включват три точки. Първо, повишаване от 80 на 120 лева на помощта за първолаци от бедни семейства, което за тази година прави всичко на всичко 4 млн. лева, защото мярката започва да действа от 15 септември. Второ, преизчисляване на пенсиите, отпуснати преди 2001 г., от октомври тази година, за да се изравни базата с тази на по-късно отпуснатите пенсии. За тази цел за 2007 г. ще бъдат необходими 90 млн. лева. И последното, трето обещание, е пенсиите да бъдат повишени от средата на годината с 10% вместо с предвидените 8,5%. Това ще струва 30 млн. лева за тази година. Трето няма никакви 2 милиарда лева във въпросните обещания. Повтарям, това, за което се говори, ще утежни предварителните бюджетни разчети с около 124 млн. лева. Това е по-малко от 10% от натрупания бюджетен излишък към края на май 2007 г.

В случая става дума за запазване на статуквото, но обговорено като някаква изключително рискова, изключително смела инициатива на младия премиер. Защото наистина той е млад премиер, тук г-н Маринов е прав. Искам да подчертая, че вероятно той искрено вярва в това, което говори, наистина така го разбира. Станишев е нагъхан, че прави едва ли не някакви особено рисковани стъпки, които са признак на голямо мъжество – политическо и икономическо. Същност той е дълбоко заблуден и подведен от три упорито внушавани неверни предпоставки.

Цялото икономическо говорене на този конгрес се базира на три неверни предпоставки. Първата невярна предпоставка е, че увеличаването на заплатите в бюджетната сфера ще дестабилизира финансовата система, както през 1996 г. Това е невярно, защото тогава правителството печаташе пари. Сега сме във валутен борд и левът е вързан за еврото. Тоест подобна фискална и финансова дестабилизация няма от какво да се порожи. Повишаването на заплатите може да бъде за сметка на излишците – това са вече изработени средства.

Втората невярна предпоставка е, че повишаването на доходите ще предизвика голяма инфлация. Това е абсолютно невярно, защото България вече е част от най-големия обединен пазар в света, на който няма нито дефицит на стоки, нито излишно предлагане на еврото, т.е. на левове. Иначе казано, липсват двата фактора за инфлация.

Третото твърдение е, че повишаването на заплатите ще предизвика криза, подобна на тази в Унгария. Това също е груба спекулация, защото в Унгария заплатите бяха повишени при значителен бюджетен дефицит. Унгария не е във валутен борд. А тук излиза, че 124 млн. лева ще предизвикат някакво сътресение, при положение че има един милиард и двеста и шестдесет милиона лева излишък.

Тези три плашила изграждат носещата конструкция, сцената, върху която се разиграва театрална загриженост и се имитират някакви много смели стъпки. Но да видим по-нататък. Има още седем точки в обявената на конгреса икономическа програма, някои от които са смехотворни. Например повишаване на бюджетните заплати с 10% от 1.07. Но това се прави от 10 години насам! Единственото ново нещо е предложението за намаляване на осигуровките с 3% от 2008 г., което би натоварило бюджета с около 180 млн. лева спрямо този за 2007 г. По-точно казано, няма да го натовари, защото ще бъде предварително разчетено в бюджета за 2008 г. Изчислявам, че общият утежняващ ефект на „новите“ предложения за бюджете-

на един конгрес

та за 2008 г. спрямо 2007 г. ще бъде около 480 млн. лева. Говори се за намаляване на данъците върху трудовите доходи, но такова, че фактически намаляване на практика няма, ако погледнем средната данъчна тежест, отнесена към очакваното регулярно нарастване на доходите за 2008 г. Единствената по-добра идея, която обаче е формулирана твърде неясно, е държавата да плаща гаранциите по студентските кредити от тази есен. Всъщност по света държавата не плаща гаранциите по кредитите, а обикновено поема лихвите. Това все пак е някаква нова стъпка в правилна посока.

Явор Дачков: Тоест няма нищо ново, ляво и смело?

Димитър Бъчваров: Това е замазване на статуквото. Нищо не се променя – пенсионерите са на улицата, вече ядат и бой; лекарите стачкуват, учителите са пред стачка. Тези вълнения показват, че има дълбоко размиване между обществения дневен ред и дневния ред на конгреса на БСП. Не става въпрос за някакви 124 млн. лева, а за необходимостта от реална промяна на икономическата политика, за нова политика. Става въпрос за реформи. Много показателни са идеите на левия икономически екип, че решението на проблемите в здравеопазването е болниците от търговски дружества отново да станат някакви публични (не е ясно какви) институции. Доколкото става ясно, идеята е те отново да се превърнат в учреждения, каквито бяха преди 1989 г. Вместо реформа ни предлагат реставрация. Това е израз на пълно безсилие. Такова нещо няма да откриете в нито една бивша социалистическа страна. Навсякъде се търсят по-добри решения, но по посока на пазарната логика. Аз не твърдя, че приватизацията на болниците така, както бе обговорена досега, е единственото или най-правилното решение, но решението в никакъв случай не е да превърнем здравните заведения в учреждения, субсидирани от държавата.

Другата голяма безсмислица е за всяко новородено дете да се събират по 20 лв. за финансиране на бъдещото му средно образование. Много ми е лобопитно как ще събирате по 20 лв. за децата на българските милиардери. От друга страна, децата на малцинствените групи, за които всъщност е предназначена мярката, имат свършено други проблеми – те в голямата си част не стигат до VII клас, не се задържат в училище до този възраст, за да се мисли как ще продължат средното си образование. Такава практика има само в някои арабски страни, богати на петрол, но тя е отпочнала от всякаква съвременна гледна точка.

Просто не ми се иска да коментирам „оригиналната“ идея

за провеждане на референдум за данъците. Не е трудно да се предвиди, че хората ще поискат най-ниски данъци или въобще да няма данъци. Нещо подобно съществува само в отделни страни с много висока гражданска култура, като Швейцария, и то само по отношение на някои конкретни местни данъци и такси. Няма по света такъв прецедент – да се прави референдум за данъците въобще.

запомнящо се изказване. Нямаше никакво ясно политическо решение. Както каза Димитър Бъчваров, просто бе препотвърдено статуквото, леко напугрено и поднесено с емоции като в читалищно самодейно представление. Липсваше само Стефан Данаилов с червен каскет.

Ако управлението на държавата, в частност икономическата политика, се нуждае от корекция (а видимо е така), то е необходи-

ще се съюзят?

Александър Маринов: Това ми подсказва интуицията, като познавам добре механиката и инстинктите в БСП. Логиката е, че двамата са еднакво застрашени. Дори в сегашната ситуация Румен Петков е в малко по-неизгодна позиция, защото върху него ще се съсредоточи огънят, а и отговаря за сектора, в който има най-много критики от Европейския съюз. Румен Овчаров като че

идея. Ще се опита ли Станишев да се еманципира от Първанов?

Александър Маринов: Първанов е не по-малко застрашен от вероятността Станишев да възприеме твърд курс на промяна. Защото зад видимите поразии на Овчаров и Петков стои наложенният именно от него модел на политика, насочен към осигуряването на стратегически позиции за олигархията. С всичко, което прави и не прави, Първанов провежда тази тенденция към завладяване на ключови позиции в държавата от хора, верни на олигархията. Всички инициативи на Първанов отклоняват вниманието на обществото встрани от реалните му проблеми, проблемите, които днес и тук трябва да постави и трябва да решава управлението на страната. Първанов играе собствена игра – докато му изнася, ще бъде с Доган, когато вече няма да има изгода, ще го пожертва, без да му мизне око. Не са малко хората, които са разбрали колко струва дружбата с Първанов. Ако Станишев успее да се еманципира като лидер, това ще сложи кръст на политическото бъдеще на Първанов, защото ще го лиши от възможността да къса парче по парче от електората на партията. От друга страна, ще излезе на бял свят истината за същността и мотивите на победенето на Първанов и на хората, които стоят зад него. Ще стане ясно, че се провежда целенасочена стратегия за узурпиране на властта, не просто за надхвърляне на конституционните полномощия. Примерът с подкрепата за успешните кметове съвсем не е безобиден. Защото след комитетите на интелектуалците ще се появи фаалангата на милионерите, които ще си купуват кметове и не само кметове.

Явор Дачков: Според един от икономическите доклади за президента АЕЦ „Белене“ е излишна. Как ще коментирате този факт, г-н Бъчваров?

Димитър Бъчваров: Това е много интересен факт. Поставянето на този въпрос на дискусия не може да стане без знанието и подкрепата на президента. Това показва, че както винаги, събраните пари във фискалния резерв събуждат много нездрав апетити. Големите играчи ще претендират за голямо влияние при разпределянето на тези ресурси и „Белене“ не е единствената карта в тази игра. Те искат да раздават картите, иначе заплашват да зачеркнат играта.

Александър Маринов: Поставянето на масата на проблема АЕЦ „Белене“ очевидно не е откъснато от отстраняването на Овчаров и от ролята на президента в него. Друг очевидно е заявил по-интересна оферта. Ще видим за какво ще бъде тя, скоро ще си пролича. ☉

Star Wars

Или да вземем предложението за въвеждане на данък „богатство“ – за хората с доходи над 100 хил. лв. годишно. Това вече е креция популизъм. По данни на Националната агенция по приходите хората с официално деклариран доходи над 100 хил. лв. през 2006 г. са само неколкостотин души.

Ето това е картината. Това, за което се говори с такъв апломб, не е нито ясна, нито лява политика. Просто се крепи статуквото. А това статукво всъщност крепи олигархията. В крайна сметка на фона на партийния декор се разыгра една сцена, която няма да се отрази на действителността. Обявената политика ще има ефект, ако спрат протестите на хората, които днес са на улицата.

Александър Маринов: Преди единадесет години, когато държавата беше на път да се срути, отново се възлагаша някакви големи надежди на партийни пленуми и конгреси. Това, както казваше покойният професор Тончо Жечев, е белег на изключителен анахронизъм – да вярваш, че проблемите на държавата могат да се решават на конгреси и пленуми. Поне конгресът да беше заявил ясна подкрепа за някаква обоснована, аргументирана промяна в политиката или линия на реформи. Няма такова нещо! Нямаше дори едно

сериозна дискусия, а не евтини популистски лозунги. Не е нужно да си голям анализатор, за да предвидиш какво ще се случи по-нататък. Всяка от партиите в тройната коалиция ще се оправдава с останалите две. В края на краищата или ще се крепи статуквото, или ще се прокарават някои нови неща, но не тези, които са необходими на обществото, а тези, които съответстват на интересите на някоя нов силен играч в промяната се конфигурация на силите в българската олигархия и обслужващите я български политици. Въпреки илюзиите на управляващите тази инерция не може да продължи вечно. Държавата ни има да решава сериозни въпроси, на които управлението не реагира, прави се, че не ги забелязва. Проблемите се замитат под килима. Това направи и този конгрес. С решенията си конгресът каза: „Нямаме никакви особени проблеми!“ Не си гадоха труда дори да отговорят на въпроса защо и къде заминаха 500 хил. избиратели на левицата, половината от които са и били неизменно верни през последните 17 години. Какво искат тези хора? Според БСП те са егоисти, които искат да разрушат държавата. Това ли е верният отговор?

Явор Дачков: Защо все пак смятате, че Овчаров и Петков

ли вече си изпи горчивата чаша до дъно, при това не беше ясно разобличен и се опря на подкрепата в Софийския градски съвет на БСП, което е напълно логично, както се има предвид, че две трети от членовете му са устроени по разни бордове и дружи държавни и общински хранилки с негова протекция. Кой от тези хора ще жертва доходи от 1500–2000 лева, за да каже истината за Овчаров и за много други неща, които стават във и зад БСП?! Овчаров постепенно ще бъде забравен, както се случва обикновено у нас. Но и Петков, и Овчаров са достатъчно опитни. Те са разбрали (и са се разбрали), че каквито и конфликти да имат, най-неизгодно ще бъде да оставят да ги бият един по един. Така че може да е невярно, но ще се обединят и ще се договорят с третия, чиято роля във всичко случващо се е най-неблаговидна – президента Първанов.

Явор Дачков: Да, той заедно с Ахмед Доган движи политиката в България, но остава в сянка. Как бихте коментирали поведението, сегашното му влияние в БСП. Впрочем Ивелин Николов направи много остро изявление срещу идеята за т. нар. комитети на интелектуалците в подкрепа на успешните кметове и призова Първанов веднага да се разграничи от тази „безумна“, както я нарече,

За да има изход тя трябва да се

Явор ДАЧКОВ разговаря с Владислав ТОДОРОВ

– Вие сте един от учредителите на ДСБ, днес ръководството е в оставка след поредните изборни загуби. Какво се случи с този проект, можете ли да се върнете към началото и да се опитате да направите една равностойна от днешна гледна точка?

– Гражданският проект ДСБ се намира в състояние на окончателен фалит по ред причини, персонални и структурни. Резултатът е очевиден – фатално отегляне на доверието от ДСБ. Хора от националното ръководство се одързостиха да признаят, че в очите на все повече избиратели ДСБ е престанала да бъде политическа алтернатива на тройната коалиция и ГЕРБ.

Живо помня пълните зали. В тях вреше гражданска енергия, хората се стичаха с голям ентузиазъм да приветстват формирането на новата дясна сила. Аз лично участвах в учредяването с голям идеализъм. Неслучайно силата стана основната метафора на нашето политическо възникване. Преходът беше свършил. Искахме да реформираме десницата, да я направим ефективно дейна и силна в ситуацията на постпреходна България. За нас СДС беше изчерпало капацитета си да се реформира и да формира нови политики, беше се оляло. Надежда Михайлова окончателно скапа СДС след серия изборни разгроми, които тя има арогантността да присвои като победи. Ако се преизбере, Иван Костов ще преизрае политическото салтомортале на Надежда Михайлова.

– Да, но днес скептичните, да не ги нарека цинични, гласове отвън казват: „Защо се учудвате, не ви ли казахме, че така ще стане, ДСБ ще се превърне във второ СДС?“

– На това аз отговорях така: за създаването на нова политическа сила се изискваше ефективна комбинация от стари и нови сили, лица с политически опит и лица с гражданска енергия. В този смисъл аз считах Иван Костов за уникално необходимо от гледна точка на управленския му опит и на това, че искаме да продължим живота на десницата чрез носителите на този опит в нея. След създаването на ДСБ Иван Костов и групата учредители трябваше да направят така, че тя да започне да отглежда нова политическа представителност и да формира нови политики през нови лица.

фотография: Емил Христов

Владислав Тодоров е роден през 1956 г. в София. Работил е като научен сътрудник в Института за изкуствознание при БАН. Заминава за САЩ през 1991 г. Защищава докторат в Пенсилванския университет през 1996 г., където в момента преподава културна история на Русия и Източна Европа. Публикува книги, научни статии и политическа есеистика у нас и в САЩ. Един от учредителите на „Демократи за силна България“. Един от най-аплодираните оратори на Учредителното събрание на ДСБ. През август започват снимките по романа му „Дзифт“ с режисьор Явор Гърдев и художник Никола Тороманв – Фичо.

Ако това се беше случило, ДСБ щеше да бъде голяма, разгърната партия, с крила, със собствен спор по дневния ред на хората, който трябваше да има последици за страната. Днес ДСБ е глух окоп на сред растящата електорална пустиня.

Проектът ДСБ е опропастен, защото енергията и доверието в него се отеглят безвъзвратно. Вътре в ДСБ се самозабравиха и забравиха учредителните цели и задачи – да бъдем първа сила вдясно, да жънем изборни победи, които да върнат десницата във властта, да я превърнат в сила с реално влияние върху българския политически живот. За трите години от съществуването на партията целите и задачите се преформулираха, за да оправдаят електоралното ѝ грехване.

На третата година след учредяването на ДСБ националното ръководство започна да разглежда като възможно сливането ѝ със СДС и с други сини опломки, което де факто означава разформироването ѝ. Дори темният ѝ лидер Иван Костов разглежда подобна възможност в своето първо интервю след подаването на оставка. Четох в интернет пълния текст на разговора му с Асен Григоров в БНТ. Това е един документ, в който Иван Костов разтегна до скъсване локума на политическата схоластика, като до-

разработи килийното си про- никовение за „духа“, който бил напуснал „тялото.“ Подхвърлено ни е едно оправдание за това, че ДСБ три години след създаването си се е изчерпила поради обективни причини, а не по лидерска вина. С това Иван Костов заби звънк шамар на учредителите – все едно ликвидацията на партията да се представи като неминуема по историческа необходимост. Та това е не прах, а сол в очите ни.

– Да, той говори за връщането на духа в тялото на СДС, за да се възвърне нарушеният след разделението баланс...

– Вижте, тези работи с духа и тялото са едни неща, едни демагогии, които идват да омърсят глупавата ситуация, в която са изпаднали лидерът и ръководството на ДСБ. Иван Костов трябва да проговори по същество, за да тръгне полемика, която да отдели негодното от годното в тази партия. Нека се състои кризата, нека има кризисно говорене. Само така партията ще преодолее фаталната си отгаденост на Иван Костов.

– Все пак беше погадена оставка. Тя не изказва ли нещата достатъчно красноречиво?

– Оставката беше дадена без всякаква мотивировка, което говори за отсъствие на каквото и да било намерение да се поеме отговорност. Защо са в оставка

ръководството и нейният лидер – ние само можем да гадаем. Оставки се дават по различни причини – провал, болест, целесъобразност, несъвместимост. Тази оставка виси във въздуха. Казват, тя била погадена, за да протече дебат в ДСБ. Защо трябва да е в оставка ръководството, за да протече дебат в една партия?

Иван Костов е хванат в притоката на тази оставка. И колкото повече мърда, толкова повече тя се затяга. В този смисъл той няма ползнен ход и така е без изход. С Костов ДСБ свършва и без Иван Костов свършва. Става дума за дъва алтернативни свършека. Кой да претърпим – печалния или смехотворния?

– Защо да свършва? Ако г-н Костов бъде преизбран и се започнат енергични съвместни действия със СДС, няма ли да има продължение? Господин Светослав Малинов говори в предаването „Гласове“, че такива са обстоятелствата и това налага промяна на курса в ДСБ заради очевидните загуби, неизбежно сътрудничество със СДС и промяна на курса на партията?

– Очертава се Иван Костов да бъде първият и последният лидер на ДСБ. Аз си мислех, че ние строим партия, която да определи характера на политиката в страната за дълго време напред – откъд живота на един човек, откъд непогрешимостта на един човек и откъд вината на един човек. Не съм си представял, че правим нещо, за да се движим според обстоятелствата, според конюнктурата на деня. Ако е така, то защо въобще ДСБ се отцепи от СДС? Защо от своя страна още през 2001 г. СДС не направи коалиция с бившия монарх? Ами ако утре същите тези ни кажат, че обстоятелствата изискват да се съюзим с Бойко Борисов? Какво ще остане от принципите на тази партия и от достойнството на нейните членове? Не можем да се гордим така, сякаш някакви обстоятелства са ни върхлетели, без да имаме никаква вина за това. И без да имаме право да избираме поведението си, само защото едни провалени хора упорстват да водят ДСБ към поредния ѝ провал. Питам – тези 150 000 изгубени гласа поради обстоятелствата ли изчезнаха, или защото са били купени, както намекват някои лидери от ДСБ, или защото медиите са им промили мозъците, или защото

са по-глупавата и безотговорна част от партията. Да се мисли така е безумно. Явно има сериозни причини те да не отидат до урните и тези причини определено не се коренят в „обстоятелствата“, а в поведението на партията и нейните лидери.

Много хора са се вкопчили в Иван Костов като пословичните удавници за пословичната сламка. Дърпат го за полите да си седи на трона, който му се води. Но нека пресметнем риска от това. Партията започна живота си с повече от 230 хиляди електорална подкрепа. В момента подкрепата ѝ падна на 80 хиляди. За три години олекна три пъти. Изпадна в електорална безтегловност. Днес „Демократи за силна България“ са политически нищожна сила.

ДСБ чертае кривата на едно политическо салтомортале. Партията е плонжирала в гърлото на пропасти. При запазване на въпросната крива тази партия ще изчезне – има висока степен на вероятност това да стане. А няма никакви причини кривата да не се запази, доколкото условията за нея ще продължат да траят с преизбиранието на ръководството, което изглежда неминуемо.

– Хората казват: Костов е добър, но се е обградил с лоши хора. Сега ще бъде избрано по-добро ръководство. Той ще си вземе поука и нещата ще тръгнат нагоре.

– Днес партията – това е Иван Костов, и всички останали в нея са негови подставени лица. С малки, може би няколко, изключения. На всяко следващо събрание той бива раздуван все повече и повече, а на всеки следващи избори все по-грозно спихва.

Иван Костов се е превърнал в надуваемо божество. По тази причина образът на партията от плачевен е на път да стане смехотворен. Аз бих споделил плачевния ѝ край, но смехотворния – никога. Срамота – тази партия беше създадена с идеализма, надеждата и искрените усилия на много хора, на много свестни, съвместни хора, които днес намират себе си употребени в надуването на поредния син мехур.

– Тук някой може да ви попита защо не ги казахте тези неща вътре в партията. Нали ръководството организира дебати с учредителите и депутати от това и предишното народни събрания? Впрочем как протеккоха тези дискусии?

от кризата, разрази докрай

– Няма такова нещо. Никакъв дебат не е започвал, а само телодвижения на ръководен персонал, имитиращ грижа. Бях поканен и отидох на първия дебат, но не се изказах. На място прецених, че цялата тази работа е поредната галиматия. Само половината от поканените се явиха. Половината от половината се изказаха. Думите си ме вадеха трудно, някак си недоброволно. Умряла работа. Никаква воля за полемика, за критическо разглеждане. Лидерът на партията в оставка Иван Костов дава и взема гумата с ченгел, мълчи и нещо там записва, а после изведнъж закрива „дебата“. Никаква идея, че ако има някой да говори, да спори, със слово да води, това е мой. Безотговорно е в този момент лидерът в оставка да мълчи и тайнствено да граска в някакъв тефтер, докато околните го славословят с половин уста. Защо той да може да мълчи, а аз трябва да говоря? Аз отидох не себе си, а него да чуя. Защото въпросът е какво именно протича в главата на сфинкса в оставка. Ще се кандидатира ли той отново, или не. Ще рецидивира ли той? Въпрос, без чийто отговор дебат не може да протече и апаратът ще гребне на сухо. Оставката отворила дебат, който с мълчанието си лидерът запушил. Ние може да седнем и да запрелятаме думи, каквито си щем, но в крайна сметка това, което реално би освободило езиките и умовете, е проговарянето на сфинкса.

Дилемата е отпегляне или преутвърждаване на Иван Костов. Някои смятат, че отпеглянето му би ликвидирало партията моментално, защото тя би загубила поне 70% от настоящата си критична подкрепа. Това е хипотеза, защото подобно положение в историята на партията никога не е проигравано. Това, което е проиграно и продължава да се играе, е – с Иван Костов начело. Тази игра се е доказала като пагубна. С всеки избор подкрепата на партията се свива в пъти. Дори можем да предположим, че тя към днешна дата вече не е 80 хиляди, а в пъти по-слаба. Ето я пак простата сметка – от гледна точка на щетите, нанесени на партията от нейния лидер в оставка, може ясно да се каже, че партията вече е загубила много повече с него, отколкото има да губи без него.

Продължението на ДСБ минава единствено през връщането на загубените от лидера и гласо-

ве, без него. И това трябва да стане, преди окончателно да сме разбрали кой е Иван Костов – строителят или ликвидаторът.

– **Въпросът, който най-често се поставя обаче, е: „Кой?“ Има гласове, които питат: „Хайде, искате махането на Костов, кажете кой да гоиде след него? Посочете ни новите лица, посочете ни лидер.“ Упрекват хората, които искат оставката на Костов, в липса на гражданост, обвиняват ги в деструктивност?**

– Защо трябва да мислим за ДСБ като за латиноамериканска диктатура, в която един диктатор трябва да се смени с друг диктатор? ДСБ не е хунта, където смяната на един генерал става само от друг одобрен. Това не трябва да бъде така по условие. Ако ДСБ е нормална партия, тя трябва да може да изразява вътре в себе си механизми, които да създават вътрешни алтернативи на кадри, лидери и политици. Кризите пораждават подобни алтернативи, но не и в ДСБ. Защото в

ДСБ криза няма. Има мъка и тя ще е до смърт.

– **Така или иначе, такава алтернатива ще има, защото има хора, които са останали вкъщи, не са гласували нито за ДСБ, нито за СДС. Как си представяте бъдещето на такава алтернатива, продължител на десните партии, на преходните партии. Да кажем, една непопулярна партия, тук не включвам Бойко Борисов, той е изключен от такъв разговор априори, но възможна ли е някаква нормална политическа сила за в бъдеще?**

– Напълно е възможно, доколкото сините формации без изключение са се сринали в канавката, където съществуват в ситуация на обострена свадливост. Продължението на синята идея в политиката ще трябва да стане извън така съществуващите сини формации.

– **Добре, обаче има следната ситуация – тройна коалиция, Бойко Борисов, който все повече и повече се опитва да се легитимира като десен, „Атака“**

и мутри, които сформират партии за местните избори. Хората казват: къде е алтернативата на всичко това? Няма алтернатива! Единствената алтернатива на олигархията, казаха пък председателите на ДСБ след специално събрание, може да бъде само 2-и Костов, като незаменим генератор на политически идеи. Истинска друга алтернатива няма, оставаме всичко на олигархията.

– В момента Иван Костов наедно с партията на Костов е възможно най-нелепата алтернатива на олигархията, защото е възможно най-неефективната. Бидейки електорално нищожен, Иван Костов не е в състояние да проведе каквото и да било смислено опозиционно действие.

– **Добре, все пак какво бъдеще може да си представим, как да дебатирате за бъдещето извън темата за Костов. Какви модели са възможни според вас, за да се върне тази гражданска енергия, която очевидно през партиите много по-трудно ще влезе обрат-**

но, имам предвид през старите партии ДСБ и СДС. Може би и с тяхна помощ, но какъв би бил моделът на една истинска алтернатива?

– За да се намери изход от кризата вдясно, тя първо трябва да се разрази докрай, за да се разгради до основи амортизираното статукво. Тези, които нямат интерес това да се случи докрай, са партийни лидери и апарати, които представляват скелета на статуквото, закостенели конюнктурни. Те съвещателно изработват и надлежно прилагат палиативни мерки, потискащи кризисните процеси и фризират образа им, за да преутвърдят собствената си неминуемост по отношение на решението на проблема – контролирани дебати, кръгли маси, контактни групи, коалиции, обединения, сливания и прочее имитации на оздравителна дейност.

Тези горните не могат да решат проблема, защото те са проблемът. Подобни проблеми се решават или революционно, с интервенция, или консервативно – с изчезването на проблема поради отмиране на проблематичното. Второто е сякаш по-вероятно да се случи с това, което номинално наричаме десница.

Кризите са травматични, но трансформативни състояния, защото изтриват по болезнен път проблемите, които са ги предизвикали. Кризата вдясно е политическа криза, криза на представителността, на идеите за добро управление, смислена и ефективна опозиция, на лицата и морала. Тази криза трябва да мине през главите и през гърлата ни. Трябва да ги отпуснем и да проговорим, да спорим без оглед на нищо познато и обичайно, без оглед на нищо общоприето. Думите, мислите, идеите трябва да се сбият, за да настъпи очистиелна полемика, за да разгоним празните костюми, за да се отърсим от всичко натрапено ни от тях, от целия натруфен фалш, който мълчаливо сме приели да ни представлява по някакъв си там, така наречена историческа необходимост. Трябва да се върне гражданската енергия в спора, за да се преобърнат представите на хората, за да видим изхода, да разпознаем водачите и да се върнем пред урните силно, с цялата си инертна маса.

Кризата е трудно, но благотворно състояние. Тя е утроба, заченала изхода. ☺

Каузата на Полша е справедлива

Меркел и Качински не гледат убедително в една посока.

Последните дни преди Среца на върха на ЕС бяха напрежени с напрежение. Преговорите за деблокиране на конституционния договор се засилиха и станаха по-настойтелни, сърдечният тон се изостри, противоречията излязоха на повърхността. В неделя и понеделник събраните в Люксембург външни министри на страните от ЕС не успяха да постигнат компромис по плана за срещата на върха. Миналата седмица Германия представи проект за обсъждане от Европейския съвет на срещата, предвиждащ според Би Би Си заместването на оспорваната европейска конституция с един опростен договор, който да бъде приет по обичайната за другите европейски договори процедура. Целта е да се избегнат референдумите, които доведоха до отхвърлянето на конституцията във Франция и Холандия.

Според германската визия новият договор трябва да запази философията на конституцията, определяйки ЕС като един-

на структура от юридическа гледна точка, която присъства в международните организации като отделна единица, и да постанови, че европейските закони превъзхождат местните закони. Предвижда се редица други спорни въпроси да бъдат обсъдени по-нататък, след като основните принципи на опростения договор бъдат приети в Брюксел. Сред тях са (не)приемането на европейските символи, хартата на човешките права, ясното определяне на компетенциите в отношенията между ЕС и страните членки и начинът, по който може да функционира общата европейска външна политика.

Германският план предизвика спорни реакции още в началото. Най-сериозен е проблемът за системата на гласуване в разширения ЕС. Несъгласията в това отношение са толкова големи, че обсъждането на тази тема също може да бъде отложено. Няма съмнение единствено, че формулата съгласно До-

говора от Ница, предвиждаща фиксиран брой гласове за всяка държава членка в съответствие с големината и броя на населението ѝ, е тромава и трябва да се промени. Германия поддържа идеята в новия договор да се приеме предвиденият в отхвърлената конституция вариант. Според него решението трябва да се взимат с т.нар. двойно мнозинство – 55% от държавите в ЕС, чието население като сбор представлява поне 65% от общото население на съюза. Първоначално това предложение генерира страх, че ако се приеме, някои от държавите ще са губещи. Постепенно обаче критиките отстъпиха заради идеята да се постигне консенсус на европейско равнище.

Единствената пречка за приемането на тази нова формула за гласуване остава Полша, която заплашва с вето. Братята Качински отхвърлят всякакъв компромис, който по думите им би навредил на полските интереси. Действително, като се има предвид, че Полша в момента има 27 гласа в Европейския съвет – само с 2 гласа по-малко от Германия, всеки друг вариант би бил по-неблагоприятен. Затова полските лидери настояват за компромисно решение, което първоначално предизвика усмивки сред европейската администрация, защото е по-сложно дори от системата „Ница“: пропорционален вот на

базата на корен квадратен от броя на населението на всяка от страните членки. Усмивките обаче бързо застинаха, защото се видя, че братята близнаци говорят сериозно и съдбата на бъдещия европейски договор в крайна сметка зависи от тях.

Заг позицията на Полша е крие страхът от германска Европа. От друга страна, независимо че е сложно за практическо прилагане, компромисното предложение предоставя по-справедливо разпределение на властта в ЕС от донякъде митологизираното двойно мнозинство. Че последното съвсем не е двойно, отдавна не е тайна за експертите. Всъщност става дума за система, при която предимство има броят на населението, което дава огромно влияние на големите държави – най-вече на Германия. Важен на практика е демографският фактор, а равнопоставеността на държавите е илюзорна. Тази критика идва не само от Полша. И висшият служител в шведското външно министерство Аксел Моберг приведе основателни аргументи срещу угвоеното мнозинство. А тук Германия вече не може да има съмнение, че критиката е ирационална, защото Швеция е от страните, подкрепящи идеята за европейска конституция.

Следователно полската позиция – и като съдържание, и като принципи, е правилна. В полити-

ката обаче не е въпрос само да стоиш на правилната позиция, а и да постигаш целите си. Както е известно обаче, в ЕС за това са необходими съюзници. И докато поляците може да нямат последователи заради емоционално защитаваната си теза, с презво изложените си аргументи шведският дипломат вероятно ще успее да получи подкрепа. Не трябва също да се пренебрегва, че дилемата „европейска Германия или германска Европа“ все повече се дискутира в правителствените среди на страните от ЕС. Мотивите срещу германската хегемония в ЕС не се свеждат само до руско-германския газопровод през Балтийско море, който ще бъде построен, независимо че ще навреди на енергийната сигурност на Полша. Те включват и безкомпромисността, с която Германия иска да наложи европейската конституция. Остава впечатлението, че Германия не играе с открити карти и се опитва зад фасадата на европейската реторика да замаже своите национални интереси. И тъй като братята Качински държат някои козове в ръцете си, не трябва да се изключва вариантът в последния момент да получат подкрепа и от други държави членки в Брюксел. Логично е. И не толкова, за да се протипоставят на германските амбиции, колкото защото са осъзнали собствения си, и в частност – общоевропейския интерес. ☺

Опозицията в Косово ще продължи протестите

Независимостта на Косово е „единственият възможен изход“ да се реши въпросът за областта според посредника на ООН Марти Ахтисаари. Мнението получи подкрепата на ЕС и САЩ. Признаването на независимостта на Косово обаче се нуждае от гласа на Русия в Съвета за сигурност на ООН. Позицията на Москва е деструктивна: тя няма да подкрепи решение, което се отхвърля от Сърбия. „Русия ще се възползва от правото си на вето в СС на ООН“, твърди лидерът на движението „Самоопределение“ в Косово Албин Курти в интервю за в. „Дер Щандарт“, което публикуваме със съкращения. Курти беше арестуван след протестите на 10 февруари т.г. в Прищина, при които загинаха двама души, а 80 бяха ранени. Неотдавна бе поставен под домашен арест. След като наруши забраната за изявления пред медиите и за напускане на дома си, Курти отново бе арестуван. Според него „Самоопределение“ е единствената опозиционна сила в Косово, която не е „превзета“ от мисията на ООН (ЮНМИК). Движението обявява, че ще организира нови протести на 30 юни в Прищина срещу преговорите за статута на Косово.

„Дер Щандарт“: Движение „Самоопределение“ е твърдо срещу предложението на Ахтисаари за независимост под международно наблюдение. Имате ли алтернатива?

Курти: Искаме ЮНМИК да напусне Косово и референдум.

Бъдещето ни не трябва да зависи от шепата политици, населението трябва само да го реши. През ХХ в. Косово беше жертва на Сърбия, а днес от нас искат да се съгласим с решение, което отново ще превърне Косово в нефункционираща страна. „Наб-

лодаваната независимост“ е независимост единствено за наблюдателите. Според плана „Ахтисаари“ ЮНМИК просто ще бъде заменена с ЕС, който ще получи властта на главнокомандващ. И полицията, икономиката и съдебната система отново ще се контролират от вън. Новите главнокомандващи пак ще стоят над правителството, депутатите и над закона. Това не е демократично. В най-добрия случай ще станем втора Босна. Не го искаме.

„Дер Щандарт“: Международната общност се тревожи за сигурността на сръбското малцинство.

Курти: При една самостоятелна независимост отношенията между албанци и сърби ще се подобряват. Качеството на тези отношения се измерва именно чрез политическото отстояние от Белград. Най-лошо беше по време на режима на Милошевич, когато

Косово беше изцяло под контрола на Белград. Щом Сърбия престане да бъде смятана за заплаха, проблемите постепенно ще отшумят. С другите малцинства – босненци или турци, няма напрежение. Няма, защото нищо Босна, нищо Турция искат да ни окупират.

„Дер Щандарт“: Следователно смятате международния мониторинг за излишен?

Курти: Не сме против международни организации да контролират правата на малцинствата, само искаме ЮНМИК да си отиде. За добрите отношения между общностите е необходимо и икономическо развитие. Бедността и безработицата превръщат и братя тук във врагове. Ние сме един от най-бедните региони на Европа и за това вина има ЮНМИК, която не проведе подходяща финансова политика, за да се засили икономиката. Никой не инвестира тук, защото

Страницата подготви Мария ДЕРМЕНДЖИЕВА

нямаме независимост. Косово има специалисти, но те работят в чужбина. Смятам, че те ще се върнат, когато станем самостоятелна държава.

„Дер Щандарт“: Как виждате бъдещето на Косово?

Курти: За непосредственото бъдеще съм по-скоро песимист. На местно ниво сме в загнана улица – ЮНМИК корумпираха политиците ни. На ниво СС на ООН ние сме залогът на различни интереси. Време е гражданите на Косово да кажат какво искат. Най-добрият начин са мирните демонстрации. Международните бюрократи няма да ни отнемат правото да си изразим мнението.

„Дер Щандарт“: Как виждате ролята на Русия, която заплашва с вето срещу плана „Ахтисаари“?

Курти: Русия според мен ще използва правото си на вето. Споменете си: През април 1999 г. Милошевич каза пред „Ню Йорк Таймс“, че ако приеме международни военни части в Косово, те трябва да са на ООН. Той отлично знаеше, че разрешаването на конфликта в СС на ООН ще бъде блокирано от Русия. Днес продължаваме да носим последствията от това решение. ☺

ИЗГУБЕНИ В ПРЕСАТА

Александра ГЮЗЕЛЕВА

„Като че ли има две България – една на хората и една на политиците“, каза на конгреса на БСП Сергей Станишев. Повече са! Царска България се простира върху няколко реституирани имота, НДСВ – върху едни 800 дни и третиноката от следващите две години. Влиянието ѝ ще бъде признато с орден „Стара планина“, връчен на Царя от Президента на Републиката.

Парчетата реалност

„Погледнете този меч, от днес сте закрилници на дома на Христа...“, пресъздава „24 часа“ атмосферата от посещаването на 20 нови рицари от Ордена на тамплиерите. Какви Божи домове има по българските земи, знаят само посветените, но читателите се осведомиха, че освен с министър-председател, цар и президент разполагат и с велик канцлер на българския приорат. Също така са предупредени, че ако срещнат човек с дълга бяла мантия с изрисувани кръстове и меч в ръка, той не е статист в нискобюджетна американска продукция, а български тамплиер. Рицарите със своите доспехи могат да бъдат превърнати и в ефективно бойно звено на армията, която се отказва от тежкото въоръжение като БТР-ите и продава два от тях на търг срещу 30 000 лева. „Няма начин военните машини да се движат в София“, уверява пред „Стандарт“ началникът на КАТ Алекси Стратиев относно намеренията на бъдещите собственици. Няма

начин ли?! Не е решил, не е покарал някой бизнесмен бронетранспортър по „Цариградско“!

Но за хората от бизнеса – или добро, или нищо. „Бизнесмените не са чорбаджии изедници“, каза Георги Първанов на дискусия в НДК. Бившата подопечна партия на социалния президент обаче му излезе с по-социален номер. „Управляващите да се допитат до народа с какви данъци да бъде обложен чрез референдум“, предложил шефът на бюджетната комисия на БСП Петър Димитров. „Постройте мавзолея отново, събарянето му беше престъпление“, призовава в интервю пред „24 часа“ гръцкият антифашист Георгиос Морайтис. Идеята му не предизвика дебат, нито желание за саморазправа, каквито имаше по повод проекта „Митът Батак“, когато германската половина на екипа беше посветена да си гледа Холокоста и да не се меси в чуждите работи. В същата социална и толерантна България се смята за престижно да побърмчиш с 240 км в час с

новото BMW по малкото автомагистрала. Още по-престижно и агски готино е да подарих на приятелката си гџип за 460 000 лв. Събитието веднага ще бъде отразено на първите страници на всекидневниците.

А още по-готино от агски готиното е да си бил директор на „Топлофикация – София“ и следствен. Тогава направо се превръщаш в суперзвезда. Вальо Топлото е над всички в медушите през изминалата седмица, въпреки че през същия период и Негово величество, и дори кметът на София празнуваха рождението си дни. Докато живееш в страната на „Топлофикация“ са леко развълнувани от новото 4%-но увеличение на цените за топлоенергия, много повече емоции им предлага съботният очерк на „24 часа“. Изповедта на Вальо Топлото, който доверява как е „изкарал трето висше в килията“ и как „един милион софиянци гледат планината, но след ареста се научих да я виждам“, е предназначена за чувствителните читатели.

Те могат дори да се просълзят при вида на снимката с китара в ръце от ученическите му години, която е разчетена като: „Аз съм бунтар! Ще разтърся този град!“ За неподатливите на сантиментални внушения потребители очеркът предлага друга примамка: „Английската кралица го кани на бал.“ Кого да покани бедната Елизабет, ако не него?! Един виден тенисист и колекционер на картини. Един обикновен бизнесмен от народа. При ефективността на съдебната система необяснимо е инаменето на някои да станат част от матрицата на славата. Реалността поучава, че от един процес, който ще се състои в обозримото бъдеще на остатъка от века, всеки би излязъл още по-известен. Пък и дори да бъде осъден, ще получава отпуски за срещи с почитатели, както фолк певецът Кондо – за участие в шоу програма.

Интересно се живее в микса от реалности! Както каза Станишев: „Удивителен е този наш талант да мислим опозиционно!“ ☺

КИЧ НА СЕДМИЦАТА

Дебатът вляво

Докато се печеше под парещите лъчи на горещото лято, ясно и центристско политическо лято, дежурният по кича четеше с нескрито удоволствие любимия си в. „Дума“ и следеше с интерес дебата в БСП. Тъй като дебатите за личности, политики и нови партийни линии го заливаха отвсякъде, съпроводени с неизменните писма и позиции на разтревожени читатели – симпатизанти и членове на различни партии, той периодично се информираше за това кой вестник чете, за да не се обърка и да бъде в крак със съответния дебат. Та да си дойдеш на думата за в. „Дума“, който е ляв (подчертаваме ляв) и води дебат за левите (не за десните) личности в политиката.

На 12 и 13 юни вестникът излиза с две критични статии срещу любимия на всички болни и лекуващи в България министър Радослав Гайдарски. Статиите са озаглавени „Гайда ручи, болен здрав носи“ и „А сега накъде“. Тази критика разгневява група леви (молим да не се бъркат с десни) граждани и те пишат на любимия си вестник писмо, което цели да защити непорочния и смел Гайдарски. Ето и началото на писмото: „На 12 и 13 юни, в два последова-

телни броя, ДУМА отдели предостатъчно място, за да ни запознае с „греховете“ на министъра на здравеопазването проф. Радослав Гайдарски и да ни посочи изход от „хаоса“ в тази изключително важна сфера на обществения живот. Четейки публикациите „Гайда ручи, болен здрав носи“ и „А сега накъде?“, си спомнихме едно недалечно минало, когато в. „Работническо дело“ излизаше с уничижителни статии по един или друг актуален проблем от всекидневието ни. В резултат на „градивната критика“ някой наистина биваше унищожаван – някой учен, някой режисьор, даже журналист. Така се „засищаше“ общественият глад за промени, „освирканият“ диригент беше „отсвирван“, но „оркестърът“ оставаше цял и продължаваше да свири по същите партитури.“

Доживяхме да чуем читатели на „Дума“ да упрекуват вестника си за приликата му с „Работническо дело“. Това явно е резултат от реформата в социалистическата партия. Вестникът обаче отговаря още по-реформирано със следната бележка след статията: „Зачитаме мненията на уважаваните учени, приятели и читатели на ДУМА, които са подписали писмото. Не

Р. Гайдарски

приемаме обвиненията в „кадрване“. Не приемаме паралела с „уничижителните статии“ от „Работническо дело“, както и обвиненията, че правим поръчкова журналистика.“

След като разбрахме, че в БСП се обиждат на „Работническо дело“, а Гайдарски неусетно се е превърнал в дисидент, заплашен от „отсвирване“ с цел задоволяване на низките страсти на масите, продължаваме да четем писмото:

„Алюзията с „Работническо дело“ и тогавашната практика се засилва с втората статия – „А сега накъде?“. След като сте „разгергомили“ проф. Гайдарски с първата, ден по-късно, в следващия брой, вече му търсите заместници. Цитираме: „Кой ще е приемникът на проф. Радослав Гайдарски? Който и да е, ще трябва да се въоръжи с много сила, за да поеме негативите на „неудачния министър“, както мнозина го наричат, и за крат-

ко време да ни покаже светлината в тунела.“

Ние, пишещите тези редове, работим от дълги години в здравеопазването и на нас не са ни известни толкова „мнозина“, които наричат министър Гайдарски – неудачния министър. Ние прочетохме вашето мнение, сега напишете нашето.“

А ние, пишещите тези редове, сме чули далеч по-смели определения за Гайдарски от „неудачния министър“, въпреки че не сме работили дълги години в здравеопазването. Колкото до „ние прочетохме вашето мнение, сега напишете нашето“ – това звучи по реформаторски добре и говори за открития диалог в БСП.

За да гледаме позитивно, ще завършим с положителните черти на Гайдарски, които трознаха истински дежурния по кича. „За разлика от някои свои предшественици – министри на здравеопазването, които неустово се стремяха към властта, давайки си точна сметка, че всъщност сяда на „горещия стол“. Твърдим го, защото го познаваме и като човек, и като специалист. Проф. Гайдарски е неясно, че прие да прави „реформа на реформата“ и се съгласи в името на човешките добродетели, в името на болните и на нас – колегите си.“

Колко много неразбрани мъченици има в българската политика, каза си дежурният по кича и продължи да следи дебата вляво, вдясно и в центъра. ☺

Мозъкомелачка

Мариана ХРИСТОВА

Преди време писах за Макс и Мориц на европейското кино (Ларс фон Триер/Томас Винтерберг) и последния им общ проект „Скъпа Уенди“, който си бе откровено разочарование. Ето че дойде ред и на техните американски еквиваленти Куентин Тарантино/Робърт Родригес с пос-

ледната им съвместна касапница „Grindhouse“, като че оплескана с най-много кръв и карангии от всичко досега. Макар че филмът вече има българско заглавие, смятам да се пригържам към оригиналното по причини, които ще изясня след малко. Преди това само да уточня – и двата тандема, забавлявайки се, попиват стереотипите и разчепкват клишета-

та за американската мечта. Но ако Триер/Винтерберг са издънки на средната класа с изгладени яки, добри обноски и сериозни интелектуални възражения срещу обществото и системата, покълнали сред размисли в гимназиалната библиотека, то Тарантино/Родригес едва са се научили да четат. Те са представители именно на онези среди, които гротескно визуализират във филмите си. Продукт са на масовата култура, хранили са се с долнопробно видео и комикси, а сега си играят със собствените екскременти и като един съвременен Франкенщайн се нахвърлят върху своя създател, за да повърнат цялата помия в лицето му. Забавляват се от сърце, в повечето случаи и ние покрай тях. Понякога обаче идва в повече.

И този филм чакахме с подobaващо настървение и въпреки че дойде само месец след надпреварата и европейската си премиера в Кан, мотото „хубава работа, ама българска“ не го подмина. В оригиналния си вариант, който се върти по кината в САЩ, „Grindhouse“ е тричасов филм в две части, предхождани от фалшиви трейлъри на несъществуващи филми. Целта им, както и на целия проект, е да пресъздадат и същевременно се погаврят с нашумелите през 70-те втора категория филми, побрала в едно хорър, екшън, евтини каскади и булевардна романтика. Субкултурната теория ги е обединила под общата жанрова характеристика „grind“ („смилам“ – от англ.), а закърмените с тях Родригес и Тарантино забъркват своите коктейли от любимия

вид – съответно „Planet Terror“ и „Death Proof“ – представяйки ги заедно и в този ред. В българската екранна версия трейлърите са сметнати за излишни, следователно са орязани, а двете части се разпространяват като отделни филми в обратен ред и с двуседмична пауза между премиерите. На всичкото отгоре са им лепнати малоумни заглавия като „Бибрутално 1: Разходка Смърт“ и „Бибрутално 2: Планета Страх“. По тази причина с абсолютното чиста съвест използвах услужливите торент сайтове, песейки не само грешни пари, но и усилия да отгатна кое е режисьорско решение и кое – плод на тукашни безцеремонни своеволия.

Вакханалията на Родригес „Planet Terror“ е по-буквалната и по-скупчната от двете части. Лъскава и куха стриптийзърка с мечти за комедийна кариера (Роузи Макгауън – бивше гадже на Мерилин Менсън, което я жигосва с амплоа, отиващо на Родригесовата кървава баня) някак забърква себе си и бивше-то си гадже в битка с кръвожадни зомбита. Впоследствие изгубва крака си, гаджето, малко преди финала циври за него, но пък хепиендът повелява да отгледа общото им дете в райско кътче сред лесбийска игулия. Паралелно на екрана се прескачат обрани лафове, които би трябвало да са смешни именно с тъпоумието си, брутални зачакки на тема Ирак (неизбежна препратка към „планетарния терор“ на Буш), Брус Уилс като безсилен екшън герой и самият Тарантино като неуспял

изнасилвач с разкапвач се априбут. При все че са видни и уважителни усилията на Родригес да създаде умопомрачителна пародия, награждайки върху правилата на жанра, резултатът е аплодисменти за концепцията и прозвънки за изпълнението.

Предполагемият двигател на проекта Тарантино обаче се е справил далеч по-добре в своята си половина. „Death Proof“ смътно напомня „Глутица кучета“ с безкрайни, обилно жаргонни диалози (този път между жени), маниашко одумване на любимата попкултура (този път не Магона, а настоящия жанр на прицел – grind филмите), с невъзмутимо леещото се насилие и внезапния финал. В центъра е психиялията бивши каскадьор Майк (гръжливо изтупан от праха на забравата Кърт Ръсел), влюбен в тумбестата ретро кола със статут на подвижен ковчег и обладан от непреодолимо желание да избива наред. Първа пострадва отново клетата Роузи Макгауън – този път платинено руса и още по-празноглава. След нея са банда подпийнали кандигатки за холивудска слава, но следващата женска партида му се опира и го премлатва до смърт. Опростен и безсмислен, сюжетът е гротескният отговор на все по-изпошлелите масови зрелища с полирац мозъка ефект. Нищо чудно, че „самообразовайки се“ с подобна „култура“, Тарантино е станал грамотен едва на четиринайсет. А сега визуализира за семен път едно от обясненията за повсеместната новопоколенческа неграмотност. ©

КУЛТУРА

Вестник
за изкуство,
култура
и публицистика

В брой 24 четете:

**Един нетипичен екипен играч.
Разговор с Бойко Василев.**

**Виолета Дечева: Европейска ли
е новата българска драматургия?**

**Премиерата на Мис Сайгон в
Музикалния театър.**

Стратегията е мъдрост, а не хитрост

Днес всеки втори документ в сайтовете на гържавните институции носи названието „стратегия“. Не е чудно, че при такова изобилие на стратегии много от проблемите ни върхлитат като природно бедствие – защото в създадения хаос не сме способни да видим навреме както заплахите, така и възможностите, които ни предлага общественото развитие. Въпросът става особено актуален след пълноправното ни членство в ЕС и НАТО.

Публикуваме следващия текст, откъс от увода към книгата на проф. Тодор Танев „Политическите стратегии“, за да покажем как преди 90 години един от най-големите европейски политици – Конрад Агенауер, е намерил наистина стратегически изход от една наглед безизходна ситуация.

Проф. Тодор ТАНЕВ

Конрад Агенауер става кмет на град Кьолн през 1917 г. Едва ли друг би се решил да заеме този пост в същия момент – за града и страната предстои най-лошото. Първата световна война тъкмо завършва и Германия е победена. След хиляда и петстотин дни на най-ужасната война, водена до този момент, предстои не мир, а окончателен крах. Той ще проникне навсякъде, ще разтърси всичко, ще почерни живота на изтерзаните оцелели и ще причинява безнадеждност и злини за десетилетия напред.

В Кьолн проблемът за продоволствието и медицинската помощ излиза от контрол също както и в останалите немски градове. Ежедневно измират от глад и епидемии все повече старци, жени и деца. В гържавната организация е настъпил хаос. Изход не се забелязва за месеци, а може би и години напред. Всекидневният влак с провизии повече няма да пристига на гарата зад катедралата. Гордите кьолчани се научават да разпознават звука от изстрелите из улиците, защото понякога това означава, че е застрелян изнемощял кон, от който могат да отрежат парче за храна, ако стигнат до трупа достатъчно бързо. Тази безнадеждна ситуация, сама по себе си пълна трагедия, може само да се влошава отпук нататък.

Към града приближават разбитите немски войски, отстъпващи към вътрешността на страната. Подвиги от преживените кошмари, изгладнели и кървящи, те търсят помощ в Кьолн като първия по-голям град на територията на Германия, родината, в която мълчаливо се връщат и в която оживелите ги посрещат без цвята. Никой повече не разчита на разпадащата се армейска организация, но и градът трудно може да им предложи нещо повече от неразрешимите си проблеми.

След тях от север залива червената вълна от десетки хиляди олевели дезертъри, революционни матроси от базата в Кил, въоръжени озлобени инвалиди, търсещи някакъв реванш селяни, фанатици и дори непълнолетни, тръгнаха да чистят град по град развалините на страната си от

всичко, което им напомня на буржоазни елементи. Кръвта на населението, която те повсеместно проливат, и взаимното им подстрекаване към жестокост и радикализъм ги прави страшна тълпа, отпадена на своите инстинкти.

На свой ред към Кьолн се насочват окупационни части – първо френски, после английски. Те не правят и опит да сдържат засилващия се с всяка изминала минута реваншизъм, характерен за пресните победители. Освен твърдото си намерение „да поробят жените и децата на своите германски врагове“ и да източат всяко останало богатство над или под земята в тази страна, ще искат непосилни репарации, включително задължението да бъдат изхранвани, прехвърлено върху цивилните немци. Те изобщо не възнамеряват да се церемонят с населението или с излъчените от него публични власти.

Какво би могъл да направи един кмет в толкова отчайваща обстановка? Изглежда, почти нищо. Конрад Агенауер би могъл да постъпи точно като всеки свой колега – кмет на този или онзи немски град.

Би могъл да се съсредоточи единствено в ежедневието на болката и да действа като кмет в контекста на местните условия, дадености и възможности. Би могъл да прецени, че глобалният мащаб на случващото се – световните измерения на трагедията в града му, обвързаността на локалните процеси с промените, настъпващи в световен план – е драматургична подробност, от която не може да почерпи и най-малката помощ, нужна в мрака на конкретната обстановка. Хоризонтът му щеше да е очертан от ежедневието задачи по оцеляването: организиране на изсичането на градски парк за дърва за огрев, изграждане на крематориум, който да поеме телата на десетки граждани и войници, които измират всеки ден, отклоняване на някой влак с продоволствия, предназначени за другаде, апелване пред населението да се разсели временно, където е възможно извън града и т.н.

Разбира се, Агенауер е трябвало върши неизбежно всичко това. Но надали поколенията щяха да

са чували името на Агенауер, ако той, грижейки се за Кьолн, не беше действал освен като администратор, подобно на своите колеги кметове, и като първостепенен политик. Без да излиза извън рамките на задълженията си към Кьолн, грижейки се само за града, наред с всичко рутинно Агенауер е реализирал и политически стратегии – успял е да сътвори, да наложи, да преследва изпълнението и да използва резултатите от плановете, които имат много по-едър мащаб от административно-управленския.

И така, един ген Агенауер прави изненадващо изявление.

Той заявява, че възнамерява да превърне град Кьолн в Millionenstadt (милионен град), образец за напредък и модерност в цяла Европа, при това за ограничението си четиригодишен мандат като преизбран кмет. Това се случва през 1920 г. – осемнадесет месеца след капитулацията и седмици след окончателното настаняване на окупаторите. Заявлението звучи странно, за някои то е дори фантастично. Град с милионно население, каквито в Европа по това време са едва няколко, означава, че всичко му е не само наред, но и по-добре от групите. Веднага след най-голямата разруха в града и навсякъде наоколо, при напълно изтощени финансови и човешки ресурси и при липсата на каквото и да било съюзници, да се кроят плановете за бърз, радикален прогрес?

В конкретен вид идеята на Агенауер за Millionenstadt включва изграждането на нови квартали и индустрии отвъд Рейн, основаването на международен панаир, срутването на мощните средновековни фортификации и изграждането на огромен зелен пояс около центъра, построяването на небостъргач, по-висок от кулите на прочутата кьолнска катедрала и т.н. За плановете за оцеляване или просъществуване изобщо не става дума. Вместо това става дума за мощен напредък, диктуващ конкретните си стратегии и задачи за решаване. Но не този конкретен аспект е интересен.

За да е изпълним местният стратегически замисъл (реализирането на всичко, свързано с милионния град), са необходими истински, подробни, работещи политически стратегии, които да го издигнат на много по-висока орбита. За да са налице въпросните стратегии, обратно, като техен повод е необходим особеният конкретен стратегически замисъл (въпросният милионен град). Както става веднага ясно, идеята на Агенауер не е от ранга на редови местен проект, каквито имат редица градове.

Въоръжен със своя стратегически замисъл, Конрад Агенауер разглежда по-нататък въпросите на своя град като част от поли-

Конрад Агенауер

тическия въпрос за устройството на самата Германия след рухването на империята. Това устройство формулира като част от следвоенния световен ред. Той убеждава английските окупатори, а с тях и правителството на Великобритания, че не могат да се подвизават просто като окупатори, а трябва да мислят стратегически, да бъдат активен фактор, насочващ цялостното следвоенно развитие на Европа, и че в този процес самата необходимост им налага да бъдат съюзници с една нова Германия и най-вече със свободни „ханзови“ градове като Кьолн. Агенауер изтъква, че едно прекомерно разрастване на френската окупация над немски територии ще наруши баланса в Европа за десетилетия и ще постави Великобритания в изолация. Единственият шанс на Великобритания в такъв случай е да реструктурира Германия и да влезе в необходимите съюзни отношения с определени нейни части, след като успее да конституира такива. Според Агенауер проблем на Германия по принцип е бил дисбалансът между областите ѝ в миналото, довели до пруската хегемония над западните графства, традиционно европейски по своите традиции, слаби във военно отношение и силни в производството. По тази причина кметът на Кьолн предлага федериране на следвоенна Германия, при което малките западни княжества да се обединят в големи ландове, равностойни на Прусското кралство и превърнати във верни съюзници на Запада, органическа част от западното пространство. В това отношение той убеждава англичаните, че могат да изпълнят историческа мисия. Част от нея е да подсилят развитието и перспективата на тези немски територии, които изпълняват британските политически плановете, и предлага град Кьолн като образцова единица в това отношение.

Англичаните са изненадани от мащаба на идеите на Агенауер. Те виждат ясно рационалното начало в неговото предупредително срещу силата на Франция. След редица колебания те приемат кмета на Кьолн за свой доверен съюзник, стъпват чрез него здраво в едни от най-производителните части на Германия и осигуряват развитието на града. Но не успяват да наложат федералната структура върху цялата територия на страната, както и други елементи от идеите на Агенауер, с което следващата световна война става въпрос само на време. Важното обаче е, че отпук нататък Агенауер действа с развързани ръце и успява да превърне Кьолн в милионен град. За целта помагат и пряко, и косвено както англичаните (от окупационния корпус до правителството на Великобритания), така и германците (жители на други райони, включително техните ръководства) – временно към града на Рейн се придават административно огромни части от рурската област и така градящата се малка следвоенна империя на Агенауер сериозно укрепва.

Политическата стратегия не е ловка хитрост, а творческа мъдрост. Изненадващото в тази история не е колко много може да постигне отделният лидер. Не е толкова изненадващ и размерът на чистата обща печалба за Кьолн при минимум инвестиции, която в крайна сметка се равнява на толкова милиона лири, че градът почти се утроява за по-малко от десетилетие и остава слабо засегнат от инфлационния крах на Ваймарската република. Истински изненадващи са необикновено широките хоризонти, достижими само при следване на правилни политически стратегии. Без тях Агенауер не би постигнал и една стотна част от своя грандиозен замисъл. ©

След кафето, преди чая

Петя РУСЕВА

Зрялата възраст на Ежко

– Ми Вазов.

– Стига бе, не се лигави! Кой писател да пиша за любим? И да звучи оригинално! Питам те сериозно.

– Че какво му е несериозното на Вазов? – казвам. – Даже е тържествен, когато реши. И е съвсем оригинално да пишеш него.

Тийнродниче попълава лексикон. Аз помагам с „любими“ писатели, филми и ястия. (Така е видяна сферата на компетентността или интересите ми.) Справям се само с манджите. Мъдря автор за блесване и съчувствено въздишам. Милото дете! Веднъж да порасне! Тийнейджърите само се разпитват: *какво слушаш, какво гледаш, какво харесваш*. И после: *ааа, значи си едн-каква си, или уффф...*

Е, вече сме пораснали...

Помня как в чужбина забелязах нещо необикновено в общуването си с хората: никой не ме преценява ей така – право в очите и безпричинно. За 3–4 месеца не чу нито едно *слаба си, дебела си, умна си, глупости говориш, блузата ти е прекалено оранжева* или *що се правиш, че харесваш Толстой...* Не ми намекваха, че душичката ми знаят, щом съм издала зодията си, родното място или навика да се смея гръмко. Аз също се въздържам да раздавам безапелационни преценки: нещо ново за мен.

Дали от мнителност смятам изпитателността и гребнавата критичност за обичаен тон у нас? (И дали е само у нас?) Не обичаме ли да сгорещяваме стола на другия с провокиращи въпроси и съждения, за да излезем будни, неподдаващи се на манипулации? В ролята на разследващи журналисти с прокурорска душа: търси се не информация, а разобличение; доказателство, че нечие самочуствие е без покритие. Вижте интервютата! Все проверяват общата култура и вкуса, изисквайки категорични предпочитания. Сякаш критериите са непохватими и показателни за цялото аз. Плод: грейпфрут. Писател: Кундера. Цвят: жълт. Композитор: Рахманинов. Време от геноноцието: 7 сутринта. Е, ясен ли ни е вече? Че те наистина по филмите все рози подрязват, рибки хранят и Вагнер слушат... Към професионалисти и творци на възраст отношението е горе-долу уважително (никой не оспорва, че лекарите все с класическа музика разпускат, да кажем), но към политиците и хайлайфа си е жива агресия. И хората се отбраняват, както могат. Примерно Леонардо ди Каприо е два пъти по-млад, десет пъти по-красив и толкова талантлив, колкото Ал Пачино, ама ха познайте по кого си падат нашите манекенки. Да не са луди да излязат прости.

В ежедневните контакти пак преценяваме другите на глас. Даже има сладка тема за разговори: *по какво познавам хората*. Домораслият профайлър важно обяснява способа си да разкрива през пластове лицемерие нечия (еднозначна) същност. Примерно от това дали едн-кой си слуша чалга/пие пиня колада/гледа екигни/е вегетарианец/е от „добро“ семейство, следва, че той е... Популярен са и кратките, от сърце, присъди. Честно да ти кажа, с това червило приличаш на проститутка; ако ядеш много шоколад, значи компенсираш нещо; *к'во искаш от човек, който кара беемве; казва „ти-лифон“ – толкова е проста горката*. В спора пък не се преценява конкретната позиция на човека, а се отхвърля личността му: *казваш това, защото си такъв и онакъв*. Като тийнейджъри, прозрели, че грубата откровеност е признакът на честност и достойнство.

Ако любезността е единият полюс в поведението, а агресията – другият, то масово избираме средата – хем проявяваме внимание към човека, хем го тържим нащрек. Тази среда не ми се вижда златна. Защото животът сред вечно хвърчащи оценки води до наежване. Свиваме се на къло и бодем. Наранени – всички. ☺

„Ямато“ – японските перкусионисти, за първи път в България

Маргарита БОРИСОВА

На 23 юни в зала 1 на НДК „Джаз+“ и „Подуим Профакшънс“ ще представят японската група „Ямато“, която концертира по целия свят със своите традиционни японски барабани *уадайко*. Те ще представят своя уникален и завладяващ спектакъл „Heartbeat: Shin-On“.

ЯМАТО – барабанистите от Япония

Групата „Ямато“ е основана през 1993 г. от Маса Озава в Нара, „земята на Ямато“, за която казват, че е люлката на японската култура. В характерния японски стил името на групата и родното ѝ място обединяват много символика. Нара е древната столица на Япония и „земята на Ямато“. Името „Ямато“ също има специално значение за групата – през VIII век Япония се наричала Ямато, а Нара е градът, от който се вярва, че започва японската култура.

Групата „Ямато“ обединява традиционните японски музикални формати с модерните ритми. Днес „Ямато“ живеят в селището Ясука, окръг Нара, и пътуват по целия свят. Откакто са сформирани преди 14 години, „Ямато“ са свирели пред повече от 1 милион души в над 1500 концерта в 12 страни в Азия, Европа и Южна Америка – при това ентусиазмът на публиката се усилва с всяка изминала година. Те пътуват с няколко десетки различни големи и малки барабани (в т.ч. един *уадайко*, направен от огромно дърво преди повече от 400 години), като демонстрират разнообразието и инстинктивната притегателна сила на тези инструменти в препълнени концертни зали пред многохилядна публика.

В основата на философията на групата „Ямато“ стои вярването, че барабаният ритъм, както и сърдечният, е същинският пулс на живота. Групата се състои от 11 мъже и жени. Включването на жени в групата е ясно доказателство за промените в японските традиции. Представленията на японските перкусионисти от групата „Ямато“ обединяват музика и танц, медитация и прослава, церемония и спектакъл.

НАРА – раждането на японската култура

Будизмът влиза в древна Япония като подарък от корейския крал на Пекче (*Paekche*) за управляващия император Кинмей (*Kinmei*). Освен въвеждането на китайската азбука, която също достига до Япония през Корея, новото учение се разпространява из страната с изграждането на първия храм по време на управлението на императрица Суико (*Suiko*). След края на на съюза между Източна Корея и Япония

и веднага след великата реформа Таика (*Taika*) от 645 г. дворът на Ямато е реструктуриран с бюрократичен и административен апарат, заимстван от китайския управленски модел.

Златната ера на будизмът изкуство започва с големи обществени инвестиции. С такова наследство днес Нара е в състояние да представи на своите посетители уникалната визия на една ера, оформена от промяната, когато будизмът е все още нов и неговите експресивни форми са все още в началния етап на развитие. В Нара мистицизмът и реализмът се сливат по хармоничен и оригинален начин. Фантастични творения са смесени с прецизната мощ на наблюдението и силно развитото чувство за форма. Най-древният запазен храм в Япония – *Ноуи-дзи* (Храмът на върховния закон), с неговата монументална главна зала (*Kondo*), най-голямата дървена сграда в света, е доказателство за жизнеността, отминалото величие и

широк, отколкото дълбок (буквално – „плосък барабан“).

Огайко. Буквално – „голям плосък барабан“.

Окего-гайко. Барабан, изработен от дъги, подобен на бъчва. Често се поставя хоризонтално на висока стойка и на него могат да свирят едновременно двама изпълнители.

Шиме-гайко. Барабан, чиято кожа се опъва чрез въже. Такъв е малкият барабан, използван често в постановките на Но и Кабуки.

Учива-гайко. Таiko, който се държи в ръка. Кожата му се опъва чрез пришиване върху обръч и върху него са закрепени дръжките.

Атаригане. Ръчен гонг, който често се използва за отмерване на времето. Държи се в ръка или окачен на връв и се удря с чукче от еленов рог, наречено шумоку.

Дора. Гонг във формата на плоска чиния, изработен от медна сплав. В Япония често се използва по време на будистките погребални служби, също и на сцената за отмерване на време-

богатството на древния грав.

Японската естетика е едновременно философия и начин на живот. Изкуството е присъща част на ежедневието в много по-голяма степен, отколкото в западната култура. В Япония изкуството е себеизраз на общността, а връзката с традицията има основна роля.

За да възродят една стара музикална традиция в нова, свежа интерпретация, през 1993 г. група млади музиканти се събират в Нара и наричат себе си „Ямато – барабанистите от Япония“.

Инструментите

Нагаго-гайко. Буквално означава „барабан с дълго тяло“. Тялото е с кръгла форма с вид на варел. Крайната кожа е прикрепена към тялото на барабана с гвоздейчета. Това е прототип на тайко барабан, най-често асоцииран с тайко перкусията.

Хураго-гайко. Това е основен термин за барабан, който е по-

то или в кулминационните сцени на театъра Кабуки.

Шинобуе. Къса бамбукова флейта, наричана още буе, хаваши-буе, такебуе или йокобуе.

Шамусен. Триструнен инструмент, за който се счита, че най-добре изразява японската душевност и чувствителност.

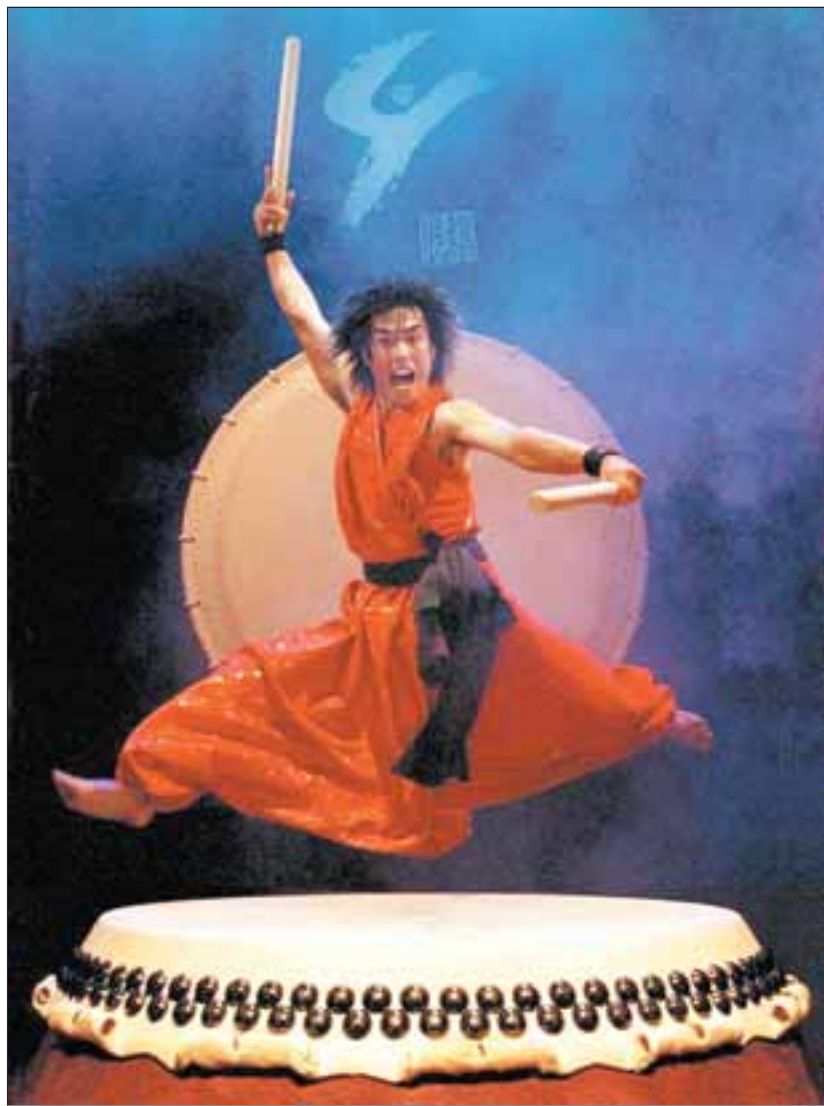
Кото. Японска китара, обикновено с 13 струни. Срещат се обаче и басови версии или такива с повече струни.

Чанпа. Малки ръчни чинели, наричани още „тебьоуши“.

Новата програма на „Ямато“ – „SHIN-ON“ (Ритъмът на сърцето)

„Откакто сформирахме групата „Ямато“, говорим за ритъм и саунд“, разказват музикантите. „Връзката между всеки удар е много важна при свиренето на тайко. Тя рефлектира поредицата мигове, които изграждат живота ни. То е нещо като обща история, която се базира на връзка-

та между отделните хора, подобно на обществата, които са съставени от живеещи съвместно хора. И ако виждаме себе си като частици от населението на земята, ние с изненада и вълнение ще открием, че по подобен начин нашият пулс свързва минало и бъдеще и така съществуваме.

Ние влагаме своята мисъл и енергия в дълбокия звук на всеки удар. Удряме барабаните, за да отграничим важността на „един удар, един звук, една пиеса, едно изпълнение“ и „един шанс в живота ни“ в живота представление на „Ямато“. Ние сме десетима – мъже и жени, със средна възраст 25 г. и сме изградили телата си чрез упорита тренировка. Нашият бог пазител на „Ямато“ е големият тайко: 1,7 м в диаметър и 500 kg, направен от 400 годишно дърво. С големия барабан в центъра ние създаваме пулсиращ ритъм, като използваме още 40 тайко с различни размери.

Всеки наш удар е в синхрон с вашето сърцебиене и така нашите мисли стават едно. Това е единствен шанс в живота. Ние барабаним с цялата си енергия, така е с всяка пиеса, която свирим вече повече от 15 години.

Един удар, един звук.

Първата пиеса се казва „Yakaga“. Ние сме от Нара в област Кансаи, Япония. В този регион думата *yakaga* означава младеж, жизнен и енергичен, дори буен. Искане да изразим силния дух и енергия на младите хора, които са жизнени и застават срещу безразличието на света и безчувственото отношение към околните.

Втората пиеса се нарича „Hayate“ – вятърът, който силно духа. Казват, че силата на *hayate* е пета степен по скалата на Beaufort Wind. Представяйки си мига, в който свежият полъх разклаща дърветата и нахвърля водата, ние свирим на *shamisen* – японски струнен инструмент.

Третата пиеса се казва „Rekka“ (буен огън). Това е пиеса, която

шение наподобява английската дума *lion* и ние се опитваме да предадем силата на тези две думи. Това е типично японско изпълнение в стил *Kumi-taiko*, в който много изпълнители свирят на различни тайко. Този начин на свирене на тайко се е развил бързо след войната и се е превърнал в най-популярното представяне на тайко. Ние твърдим, че най-голямото удоволствие от свиренето на тайко се крие именно в стила *Kumi-taiko*.

Шестата пиеса е „Rakuda“. Това е най-важната ни творба, свиренето ѝ ни прави щастливи. Това е дума с двойно значение. Двата китайски йероглифа, от които е съставена, означават „весело“ и „урям“. Японската дума *rakuda* означава камила. Нека си представим щастливия и комичен образ на камилата и да се забавляваме!

Седмата пиеса е „Garakuta“. В тази композиция ние свирим на *charra* – малките чинели, вместо на барабани. Забавното в това парче е как мускулести мъже свирят на някакви малки инструменти. В Япония ние казваме *Oto-Dama* (звукони топку). В това изпълнение звуковете топку сякаш летят между отделните изпълнители. *Oto-Dama* също така означава „душата на звука“ – това е израз на нашата идея, че всеки звук има своя душа от най-гъвни времена. Ще бъдем щастливи, ако духът на нашия звук е достигнал до вас!

Осмата пиеса е „Shin-on“. Звукът на японските барабани е *shin-on* (сърцебиене). Той е зареден със сила и енергия. За тази композиция големият тайко е изкаран на преден план, макар че обикновено стои отзад. Заедно с публиката ние ускаме да усетим тежкия и нисък звук на големия барабан, който кара земята да трепери в центъра на сцената. Този звук е сърцебиенето на изпълнителите, които изскачат един по един на сцената. Пулсът на публиката ще се синхронизира с ударите. Постепенно нашето сърцебиене ще стане и ваше и ще се съединим.“ ☺

Стефан БОРИСОВ

ГРАДЪТ

КОЛОКАТА НА

Очакваме включване...

В последните няколко години една мода превзе гържавата. Големият ромско включване, или на прост език казано, ромската интеграция. По-манипулативна, популистка и безнадеждна кауза от давна не сме имали. Защо? Защото единственото, което може да се отчете като постижение за тази амбициозна програма, е интегрирането на ромските лидери. По палатите и колите им ще ги познаете. Ама наистина голямо интегриране падна. Преди дни в България за пореден път се появи Джордж Сорос – председателят на института „Отворено общество“ и един от най-ревностните застъпници на идеята за ромското приобщаване. Моите аплаузи за добрата идея и големите надежди. Уви, изкривени и поизпразнени от съдържание, леко побългарени в оцеляването на столиците гета в страната. Само в София те са повече от 15. И както се разбира, в тях никой не е и чувал за Сорос. Да не говорим за парите, които е трябвало да се наляят в тази мизерия. Или да се инвестират в образователни програми, или в здравеопазване, или в социална политика, ама истинска. Защото от десет години гледката, а и ароматът на ромските несгоди са проблем, който този град пренебрегва. Да се наядваме – неумишлено. Защото шамарът за местната власт ще е пълен. За гържавната – също.

Та идеята ми беше, че парите на Сорос, на еврофондовете и на гържавата за българските романи ги няма. Не са в скованите от шперплат бараки в столичния квартал „Баталова воденица“, нито в грозните и миризливи сметища, затлачили „Факултета“, а най-малко в отглежданите свине, овце и коне на открито в квартал „Христо Ботев“. Никой от ромите в столичните гета не може да си спомни от години някой да е давал пари за тяхното благополучие и благоденствие, за тяхното „интегриране“. Освен по време на избори, когато техният глас става наистина скъп и важен. За кого? За ромските водачи, разбира се, които хитро и угодно спазаряват цели ромски квартали. С обещанията за промени, за повече пари за циганите, за по-добър живот. Така до след изборите... След това сценарият винаги е един и същ. Ромите са забравени и потопени в кал и „миризливи“ проблеми до следващите избори.

Темата за приобщаването, интегрирането или промяната на българските цигани е изключително удобна. Докато парите на фондации като „Отворено общество“ и еврофондовете се разпределят. А как голямото ромско включване да се превърне от митология в реалност, нито един политик не се наема да предвиди. Защото вкарването на децата в училището е обречено, ако после тези малчугани се прибират отново в колибата, където делят пръстения под с 6-те си братя и сестри. Или пияният баща крещи и пребива най-невръстното, защото то не може да отвърне. Майката краде, много от сестрите проституират. Именно това удобно се пропуска, когато управляващите „подредят“ и „планират“ живота на българските цигани.

А ромите стават все повече и повече. И не искат да живеят както преди десет години.

Не искат тази гържава да ги дели в елементарните права на романи и българи. Искат, когато техен лидер обещава положението да се промени, и най-бедните да го усетят. А дотогава ние ще продължаваме да търсим 8-те милиона на Сорос, дадени за ромското включване през последните 15 години. Както и всичките други милиони, дадени от ЕС. Ще търсим и това, което може да накара българските цигани да се учат, а не да крадат всичко, което им падне. Да работят, вместо да бездейничат. Да плащат сметки като всички, а не предизборно да им ги опрощават непрозорливи политици. ☺

Размишленията на един честит български гражданин

Стефан СТАМБОЛОВ

I

Доживях, слава тебе, Боже! Видях това, което душата ми най-искрено и силно желаше да види. Доживях да видя българи свободни, Българско княжество, българска камара, български представители. Как може да се не радвам, да се не веселя, а понякога да се и не понапия от радост, като гледам всичко това?! Радостта ми е дотолкова голяма, блаженството ми така широко-безпределно, щото понякога мене ми се струва, като че се нося на някой облак, и хвъркам-хвъркам, а под себе си гледам милиони честити, засмени, радостни лица. В такива минути, които с мене се случват доста често, особено ако постоя до среднощ на някое угощение, дадено в чест на растящите като гъби след гъжд комисици или пък в някоя вонеща ресторация с громко и претенциозно название, дето от полупияните български нотабили разискват се разни политически, икономически и обществени въпроси, като се подкрепят по един практически способ с най-неопровержими и осезателни доказателства и аргументи, ази съм така честит, така самодоволен, щото, ако в нея минута би дошъл внезапно китайският император, за да ми каже „да си променим местата“, аз без всяко двоумение би отхвърлил неговото предложение.

И така, аз съм най-честитият, най-самодоволеният, най-благодарният български гражданин, и в силата на това позволявам си (и вярвам, че имам право) да разкажа на моите простодушни братя за всичките си любвеобилни патриотически мисли и чувства. За да направя това благо и народополезно дело, аз съм се ръководил от две светли мисли:

1) да съобщя на моите съграждани свещения онзи огън, който гори в гърдите ми, и който е началото на всяко смиrenomъдрие и благодушие и

2) да оставя на потомството си завет от една колекция на най-искрени и дълбоко патриотически мисли и чувства, които като четем и изучаваме, то ще да се облагодорява и възвишава в помислите си. И така, напълно уверен, че правя добро и полезно дело, аз се залавям за перото и почнувам да пиша записките си, които, уверен съм, ще се четат от всекиго с нужното благоговение, внимание и хладнокръвие.

II

Вземам аз в ръка перото си, но да ви кажа правичкото, това го правя с едно малко прискорбие. „Перво и перво“, мене много ми е жално, че по причина на оскъдността на средствата си, аз не мога да имам един телефон, на който клониците да бъдат проведени в дома на всеки български гражданин. Така щото да мога отведнъж да предам на народа си всичко, що се е набрало в душата ми, за нашето добро сегашно положение, за нашето блестящо бъ-

Фейлетонът е публикуван във в. „Остен“, бр. 5 и 8 от 30 март и 30 април 1879 г. Подписан е с псевдонима Незлоблив поет. В него има и научнофантастичен елемент: Стамболов предвижда появата на „бързофотографа“ (от текста ще разберете за какво става дума).

Стефан Стамболов

деще, за ролята, която ние ще да играем на Балканския полуостров – с една дума за всичко, което ме прави честит и добродетел български гражданин. И по моя начин, в една и съща минута да направя така също честити всичките мои компартисти – нещо, което не вярвам да е правил някой проповедник досега. Като си помисля какъв ефект и каква гигантска полза ще да направя изведнъж на милиони живи същества, като си помисля, че мисълта за едно такова практическо и широко приложение на Едисоновия апарат е дошла на мен първи в главата, то аз се препълням от неизказана радост. Краката ми подхлъцват от самооблажение и аз неволно се питам: кой е по-велик от двамата ни – Едисона и мене – той ли, що е измислил чудесния апарат, или аз, който намислих да направя едно такова полезно и всеобщо приложение с него?

„Во вторих“, мене много ми е жално, че пак по същата причина, безпаричието, не мога да имам и фонограф, за да имам възможност да съобщя на моето възлюблено потомство своите честити и многополезни мисли и чувства в жива реч, със всичката потребна интонация и вибрация на гласа, с всичките най-малки отпънки и приливи на моето нечисто красноречие, силата на което доколко е огромна и монстриозна аз имам случай да се убе-

дям още докато бях млад. За доказателство на последното аз мога да ви приведа един-два примера.

Не помня добре чел ли бях нейде, чул ли бях от някого, че великите поети като написвали някое свое творение, то четели го на слугите си и даже на котките си, за да чуят какво е тяхното мнение за произведението им. Понеже чувствавах и вярвах, че и в мене е твърде силно развита поетическата дарба на словото, то не се посвених да подражая техния пример. „Перво и перво“, затворих се в една от най-затънтените стаи на дома си, дето с всичката ревност и старание на един пробуден велик талант захванах да се упражнявам сам пред моето любимо куче Султан в ораторското изкуство и се убедих, че наистина трябва да съм мал голямата дарба на словото. Защото, щом захванах в една филипка да гromoля беззаконията и злодействата на турското правителство, то, кучето – моят слушател – така силно и високо залая, щото съседите ми се събраха, за да видят какво става у нас, че така силно лае Султана. А клетата ми майка с пребледняло лице дойде при мене и ме гледаше с един блуждающ поглед, с някакво извънредно смущение.

За да избягна лобопитството на съседите си и да не безпокоя старата си майка, аз намислих, че ще е най-добре да имам за слу-

шател някой неодоушевен предмет и за такъв избрах стола си. Сега вече аз имах случая да се убедя, че словото може да действува и на неодоушевените предмети и даже да ги кара да се движат, стига само то да бъде искрено и добре прочувствувано.

III

Говорих аз веднъж, мой ти байно, за разпадането на турското царство и като исках да изобразя тая картина по-живо и по-релефно, то стараех се да подгържа словата си с приличните жестове, които могат да придружават една подобна катастрофа. Види се, изобразяването на тая катастрофа да е било твърде силно, живо и неподражимо, защото от ужас и трепет се обзел даже и неодоушевият предмет – стола. И аз като се поокопитих от своя патос, видях го потърколен на земята и, нещо повече, – със строшени крака. Тогава се преизпълни сърцето ми с едно извънредно умиление към пострадалия предмет от моето буйно и пламенно красноречие и като се боях да не би някога да направя със словото си също действие и върху някоя живи същества като люде, събрани в някоя черква или камара, аз паднах на колена пред икономостаса и като благодарих от дълбочината на душата си Пресветая Владичици за голямата дарба, с която ме е благоословила, заклех се „най-тържествено“ никога, никъде и пред никого да не говоря вече за печални и страни работи, но всеки път да изричам благонамерени, смиrenomъдри и кратки речи.

И така вече постъпвам. Аз никога не си позволявам да говоря буйно и разпалено. И като отида в някое събрание, старая се да примиря препираещите се, като гледам да избира средата на противоположните мнения и да сблizza двата противни лагера.

Тая моя постъпка е двойствено полезна за мене. „Перво и перво“, тя ме предпазва като гръмоотвод от моето буйно и пламенно красноречие; „Во вторих“ – тя кара да ме уважават по-голямата част от представителите и на двете партии, и да ме избират във всякакви комисици и депутации. Както виждате, полезността на тая моя постъпка е така очевидна и осезателна, щото аз не мога да се начудя на себе си, като коя способност у мене е по-развита – благооразумието ли, смиrenomъдрието ли, нискогледанието ли, хитростта ли, подлостта ли, лукавщината ли, или... или...

Но за това доста. Сега аз ще направя едно поетическо отстъпление и ще поговоря „за една мисъл, която ей сега ми дойде на ума“, а именно – за недостатъка на Едисоновия апарат, фонографа. По моето мнение, тоя апарат има един непростиим недостатък, който така възмуцава, щото аз без малко готов съм да нарека „за една минута“ всичкия апарат без-

полезен и за нищо неспособен. Тоя недостатък е, че фонографът не е снабден с един „бързофотограф“, който да възприема и сетне да възпроизвежда всичките движения и жестове на говорещия – с една реч, всичките мимически красоти и прелести на оратора. А това е един непростиим недостатък, който ако се не поправи, то моето потомство не ще има възможност да изпита всичката сила и прелест на моето „несравнено“ красноречие.

Представете си, че и тоя „бързофотограф“ е изнамерен и приложен към фонографа. Представете си, че аз, честитият български гражданин, стоя и говоря пред него и всичко, което излезе от моите зорлообразни устници и думите, и гласа, и ударенията, и трептенията, и точките, и запетанията, и многоточието се отпечатват във фонографа, а пък моята фигурка, хубавата ми главица с лисината, като танур на темето, брадичката ми, мустачките ми, късотоми вратленце, мъничките ми лукави очички, носенцето ми, фраката ми, вратовръзката ми, с една реч цял-целокупен аз се отпечатвам в бързофотографа. Аз си издигна ръката и с един благ, като мед, и ясен като звънец, глас изкажа в началото на речта си: „Господа-а-а!“ И всичко това – и думата ми, и гласа ми, и фигурата ми и полуотворените ми устници, се отпечатва във фонографа и бързофотографа и остава навеки вечния да се гледа и поменува от потомството ми. Като си помисля какво силно впечатление и удовлетворение ще мога да направя чрез речта си и фигурката си върху потомството си, как то ще ме обича и почита, как от благодарност към мене ще да ми издигне паметник и ще ме слави и прославява... устата ми се препълня с слонки, мускулите ми захващат да се сокращават и мене ми се скача, играе, пее. С една дума блаженството ми е пълно – и конец.

Тая картина така плени моето възвишено въображение, щото аз вече не на шега съм си задал въпроса да измисля гореспомнатия бързофотограф и да го приложа към Едисоновия фонограф.

Щом открия това, аз ще поискам привилегия от всичките съществующи правителства докато съм жив, само аз да имам правото да се ползувам от него.

Да не помислят някои, че като искам тая привилегия, аз съм движим от някое недостойно егоистическо чувство. Не, господа! В тоя въпрос мен ме ръководи моето искрено и дълбоко убеждение, че в целия свят няма по-интересен субект от мене, който да заслужава да се слуша и гледа не само от българското потомство, но и от цялото човечество. Това нещо аз и мисля да достигна чрез горната привилегия.

(Следува,

но няма да се продължава.)

Рубриката се води от Любослава РУСЕВА